

UiO : **Det juridiske fakultet**

Saksbehandlingen i forliksrådet.

Herunder de kritikkverdige sidene ved en slik lekmannsordning.

Kandidatnummer: 670

Leveringsfrist: 25.04-2013

Antall ord: 17.826

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.	1
1.1	Innledning.	1
1.2	Problemstilling.	2
1.3	Forliksrådet i dag.	2
2	HISTORISK PERSPEKTIV.	3
2.1	Bakgrunnen for opprettelsen av en forliksrådsordning.	3
2.2	Utviklingstrekk.	4
3	SAKSBEHANDLINGSREGLENE I DAG.	5
3.1	Sakens gang – Fra forlikssklage til avslutning.	5
3.1.1	Innledning.	5
3.1.2	Hovedregelen.	6
3.1.3	Forlikssklagen.	7
3.1.4	Tilsvar.	9
3.1.5	Innkalling til møte.	12
3.1.6	Partenes møteplikt.	12
3.1.7	Prosessfullmektiger og medhjelpere.	14
3.1.8	Sakens behandling i møte.	16
3.1.9	Offentlighet, innsynsrett og rettsbok.	18
3.1.10	Forliksrådets adgang til å avsi dom.	20
3.1.11	Innstilling av saken.	22
3.1.12	Forliksrådets avgjørelser.	25
3.2	Saksomkostninger.	28
3.3	Rettsmidler mot forliksrådets avgjørelser.	31
4	KRITIKK AV FORLIKSRAÅDSORDNINGEN.	32

4.1	Forliksrådet som meklingsinstitusjon.....	32
4.2	Dom i forliksrådet.....	39
4.2.1	Forliksrådet som lekmandsstol.....	39
4.2.2	Begrunnelse av dommer i forliksrådet.....	45
4.3	Habilitet.....	52
4.4	Størrelsen på forliksrådskretsene.....	54
4.5	Mitt forslag.....	58
5	AVSLUTNING.....	61
	LITTERATURLISTE	62

1 Innledning

1.1 Innledning

Oppgavens tema er saksbehandlingen i forliksrådet. Valget av dette temaet ble tatt etter lesing av diverse artikler som omhandlet forliksrådet og de utfordringer som tilkommer en slik ordning¹. Oppgaven vil generelt ta for seg saksbehandlingen i forliksrådet, og vil rette en spesiell oppmerksomhet mot noe av den kritikken ordningen har vært gjenstand for den senere tiden. Formålet med opprettelsen av en forliksrådsordning er tanken om en enkel, hurtig og billig måte håndter sivile tvister av ulike slag. Forliksrådet har eksistert som ordning i ulike former i over 200 år. Helt siden oppstarten ved forordningene i 1795 og 1797 har Norge hatt en ordning for den sivile rettspleien på grunnplanet. Det faller naturlig at fremstillingen starter med en kort redegjørelse for de utviklingstrekkene som har ledet til forliksrådet slik vi kjenner det i dag.

Oppgaven har saksbehandlingen i forliksrådet som hovedtema. I den forbindelse synes det naturlig å redegjøre for de saksbehandlingsreglene som i dag regulerer forliksrådet. Dette vil summarisk gjøres i oppgavens kapittel tre. Oppgavens mer selvstendige del vil være å finne i kapittel fire. Her vil noe av den kritikken som er rettet mot forliksrådet omtales og kommenteres. Avslutningsvis i kapittel fire vil oppgaven også omtale egne forslag til endringer i organiseringen av forliksrådene.

---

¹ Høyér, Jon Bonnevie og Høyér, Ruth Anker. Lov og rett. 2008. S. 327-341. Holtet, Einar Kr. (2011) og Langbach, Tor (2011)

1.2 Problemstilling

Som nevnt vil oppgaven omtale noe av den kritikken som er rettet mot forliksrådene. Følgelig kan man, i lys av dette spørre seg om det er riktig å gi domskompetanse til et slikt lekmansorgan? Kan forliksrådet organiseres på en annen og bedre måte? Og hvordan vil et forliksråd uten domskompetanse se ut? Dette er spørsmål som denne besvarelsen vil søke å besvare.

1.3 Forliksrådet i dag

Forliksrådet er i dag først og fremst en meklingsinstitusjon med begrenset domsmyndighet. Forliksrådet slik det fremstår i dag er et resultat av arbeidet med den såkalte SRPG-reformen (Den sivile rettspleien på grunnplanet), som blant annet overførte forliksrådets sekretariatfunksjon fra kommunene til politi- og lensmannsetaten, og av ikrafttreddelsen av tvisteloven i januar 2008², som avløste den tidligere tvistemålsloven. Ordningen med forliksråd er likevel ikke ny, men har eksistert i forskjellige former i over 200 år.

Etter domstolloven § 27³ skal det som utgangspunkt være ett forliksråd i hver kommune. Dette forliksrådet skal være sammensatt av tre dommere, og like mange varamedlemmer. Medlemmene i forliksrådet skal velges av kommunestyret for en periode på fire år. Medlemmene i forliksrådet er etter domstolloven § 52 å anse som dommere, følgelig stilles de samme kravene til medlemmene i forliksrådet som til fagdommerne etter domstolloven § 53.

Selv om forliksrådet har en begrenset domsmyndighet har rådet også en mulighet til å innstille videre behandling dersom rådet anser saken som for vanskelig, eller for omfattende.

---

² Lov-2005-06-17-90, Lov om meklings og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

³ LOV-1915-08-13-5, Lov om domstolene (domstolloven)

Forliksrådene i Norge behandler hvert år et ikke ubetydelig antall saker. I 2012 ble 107.407 forlikssaker innregistrert til de ulike forlikskretsene⁴.

2 Historisk perspektiv

2.1 Bakgrunnen for opprettelsen av en forliksrådsordning

Forliksrådet ble opprettet i 1795 som en forligelskommisjon for Danmark og Norge ved forordningen av 10. juli 1795. Ordningen gjaldt bare kjøpstedene, og det tok ytterligere halvannet år før en tilsvarende ordning ble opprettet for landstedene. Dette skjedde i Norge ved forordningen av 20. januar 1797⁵.

Bakgrunnen for opprettelsen av forligelskommisjonene har røtter i reformene som ble gjennomført i rettspleien tidligere på 1700- tallet, den såkalte «judisielle revolusjonen».

Tanken var at befolkningen skulle ha en mulighet til å få sine tvister vurdert av kyndige personer uten alt for store kostnader. Dessverre ble ikke resultatet av disse endringene slik tanken opprinnelig var. Rettspleien var riktig nok blitt profesjonelt, men på samme tid også kostbar, tidkrevende og mer eksklusivt. Hans Eyvind Næss skriver i sin bok «vel forlikt: forliksrådene i Norge 200 år 1795-1995» at «statens rettshåndhevelse hadde fjernet seg fra folket»⁶

Den skriftlige prosessformen, som var vanlig på denne tiden, møtte større motstand,⁷ og behovet for en endring gjorde seg gjeldene.

---

⁴ POD: Status SIAN desember 2012.

⁵ NOU 2001 nr.32 «Rett på sak» bind a, side 121.

⁶ Næss, Hans Eyvind. 1995 side 21.

⁷ NOU 2001 nr 32 «Rett på sak» bind a, side 121.

2.2 Utviklingstrekk

Tanken om forlik har stått sentralt i samfunnet i Norge siden ættesamfunnets tingsamlinger⁸. Slik forligelsesvesenet fremsto ved etableringen i 1795 var derimot noe nytt. Kommisjonene var gjennomorganiserte og ble opprettet etter en erkjennelse av at kyndige lekfolk kunne oppnå enighet blant parter på en effektiv og billig måte.

Fra starten av hadde rådene ingen domskompetanse, men ble pålagt å mekle i alle saker som ikke krevde offentlig påtale. Løsrivelsen fra Danmark i 1814 resulterte ikke i noen umiddelbare endringer for forligelseskomisjonenes vedkommende, selv om arbeidet med en ny lov startet allerede i 1815. Først i 1824 ble en ny lov vedtatt, sammen med endringene som ble gjort i 1842 var målet å tilpasse ordningen etter de nye norske forholdene. Selve endringsloven av 1842 var ikke særlig omfattende, kun 6 seks paragrafer og til sammen 33 linjer⁹, fikk den en stor betydning for fremtiden. Amtmannsdistriktet bortfalt og forligelseskomisjonene ble nå kommunalisert.

I 1863 vedtok Stortinget, mot regjeringens vilje, et lovforslag om å gi domskompetanse til forligelseskomisjonene i små gjeldssaker. Forslaget ble nektet sanksjon og ble først endelig vedtatt i mai 1869. Domskompetansen utvidet kommisjonenes myndighet betraktelig ved at de nå ikke lenger bare var en meklingsinstans, men også en domstol. I 1880 ble domskompetansen utvidet til også å gjelde i åstedssaker. Da tvistemålsloven trådte i kraft i 1927 hadde forliksrådet domskompetanse i formuessaker inntil kr 500,-, ved erkjent gjeld og ved uteblivelse var grensen kr 5000,-. Domskompetansen ved åstedssaker var satt til kr 2000,-.¹⁰

Selv om forliksrådene slik de fremstår i dag kom til under sivilprosessreformen av 1915

---

⁸ Næss, Hans Eyvind. 1995 side 36.

⁹ Næss, Hans Eyvind. 1995 side 68.

¹⁰ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» side 251.

skjedde det veldig lite med forliksrådsordningen frem mot reformen i 1986. Denne kom i stand etter et behov for forenklinger ved behandlingen av tvistesaker om mindre pengebe- løp. Etter reformen i 1986 ble det innført en tilsvarsordning i gjeldssaker, og beløpsgrensen i uteblivelsessaker bortfalt. Ved lov 11. juni 1993 nr. 83 ble domskompetansen ytterligere utvidet ved at beløpsgrensen, som nå var kr 20.000,-, ble opphevet. Forliksrådet gikk nå fra kun å ha domskompetanse ved behandling av små krav, til å ha alminnelig domskompetanse i sivile tvister. Hans Eyvind Næss kaller dette for «den mest radikale endringen for forliksrådets arbeid siden forliksrådene ble opprettet i 1795..»¹¹.

Den foreløpige siste endringen kom i forbindelse med vedtakelsen av reformen «den sivile rettspleien på grunnplanet» våren 2004, som trådte i kraft i januar 2006. Blant annet skulle forliksrådene nå organiseres under politi- og lensmannsetaten, og det ble det åpnet for direkte inndrivelse av ubestridte pengekrav. jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 annet ledd bokstav f, gjennom namsmannen. Det vil si at det nå bare er bestridte pengekrav som skal være gjenstand for tvungen behandling i forliksrådet.

3 Saksbehandlingsreglene i dag

3.1 Sakens gang – Fra forliksklage til avslutning

3.1.1 Innledning

Reglene om saksbehandlingen i forliksrådet finnes først og fremst i tvistelovens kapittel 6. Bestemmelsene her regulerer hele saksgangen fra innlevering av forliksklage til avslutning

---

¹¹ Næss, Hans Eyvind. 1995 side 84.

ved hhv. forlik, dom eller innstilling av saken. Hovedtemaet for dette kapittelet vil være å gi en fremstilling av saksbehandlingsreglene i forliksrådet. Gjennomgangen vil likevel ikke være fullstendig utfyllende, til det er denne oppgavens rammer får små. Fremstillingen i det følgende vil i hovedtrekk ta for seg saksbehandlingsreglene etter tvistelovens kapittel seks.

3.1.2 Hovedregelen

Tvisteloven § 6-2 annet ledd angir hovedregelen for saker som må finne sin start i forliksrådet. Denne bestemmelsen avløste den tidligere § 272 i den nå opphevede tvistemålsloven¹², og fremstår som noe mer komplisert oppbygget ved at forliksrådets saklige kompetanseområde nå er inntatt i selve bestemmelsen. Bestemmelsen i tvistemålsloven § 272 hadde ingen beløpsgrense og bestemte at dersom ikke annet var bestemt ved lov, skulle alle (sivile) saker starte i forliksrådet.

Bestemmelsen i tvisteloven § 6-2 starter allerede i første ledd med å angi begrensninger i forliksrådets saklige kompetanse og hovedregelen fremkommer først i annet ledd, sammen med en rekke nye begrensninger. Med tanke på at denne bestemmelsen ofte skal håndheves av lekfolk i forliksrådet er det merkelig at den har fått en slik komplisert oppbygning. Denne bestemmelsen vil for øvrig også behandlet i kapittel fire.

Etter tvisteloven gjelder påbudet om forliksrådsbehandling nå bare i saker om formuesgjenstander under en verdi av kr 125.000,- jf. § 6-2 annet ledd, som også er beløpsgrensen for behandling i tingretten etter småkravprosessens regler i § 10-1 annet ledd. Det kan i tillegg bemerkes at denne bestemmelsen forøvrig også er en prosessforutsetning for en eventuell videre behandling i tingretten, jf. Tvisteloven § 4-2 først punktum.

---

¹² LOV-1915-08-13-6, Lov om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven).

3.1.3 Forliksklagen

En sak for forliksrådet starter alltid med en forliksklage, jf. tvisteloven § 6-3 første ledd. Her stilles det ingen krav til at forliksklagen skal inngis skriftlig. Bestemmelsen inneholder nemlig en henvisning til tvistelovens kapittel 12, slik at parter uten prosessfullmektig kan inngi sin forliksklage muntlig ved henvendelse til forliksrådet, jf. § 12-1 annet ledd. Dersom en forliksklage inngis muntlig, vil det være sekretariatet som bistår med nedtegningen av forliksklagen, jf. tvistelovforskriften¹³ § 1 tredje ledd tredje punktum bokstav a. I motsetning til behandling i de ordinære domstolene vil § 12-1 tredje ledd ikke komme til anvendelse her. Denne bestemmelsen gir blant annet uttrykk for at dersom en person i domstolen bistår en part med nedtegnelse av tilsvaret, bør denne forevises en dommer før den undertegnes, jf. Tredje ledd. Dette skyldes at dommeren som eventuelt bistår parten vil være inhabil etter § 12-1 fjerde ledd. I motsetning til de ordinære domstolene er forliksrådet kun besatt av de tre dommerne som alle muligens skal dømme i saken. Sekretariatet har heller ikke nødvendigvis noe mindre kompetanse til å nedtegne forliksklagen enn hva medlemmene av forliksrådet har¹⁴.

Bestemmelsen i § 6-3 annet ledd inneholder en opprømsing av de krav til innhold forliksklagen krever. Bestemmelsen har en noe enklere utforming enn man finner i §§ 9-2 annet ledd (stevning), og 12-2 første ledd (prosesskriv). Blant annet er det i 6-3 annet ledd ikke et krav til en rettslig begrunnelse for kravet. I § 6-3 annet ledd bokstav a og b kreves at det i forliksklagen skal oppgis navn på forliksrådet (a) samt navn og adresse på klager (b). Selv om disse kan virke som formaliteter har de likevel en viktig funksjon. Blant annet vises til at det bare er parter som oppfyller kravene til partsevne som kan delta som part under behandling i forliksrådet, jf. tvisteloven § 2-1. I tillegg vil oppgivelse av korrekt adresse kun-

---

¹³ FOR-2007-12-21-1605, Forskrift til tvisteloven (tvistelovforskriften).

¹⁴ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 379.

ne ha noe å si for forliksrådets stedlige kompetanse, jf. vernetingsreglene i tvistelovens kapittel 4.

I § 6-3 annet ledd bokstav c kreves det at forliksklagen skal inneholde en angivelse av det kravet som gjøres gjeldende. Dette bidrar til å klargjøre hvilket rettsforhold som skal behandles i forliksrådet. På denne måten får forliksrådene også en viss oversikt over sin egen kompetanse i saken, jf. § 6-2. I tillegg vil en klar angivelse av kravet bidra til at innklagde får tilstrekkelig mulighet til å ta stilling til kravet, og til å kunne forberede seg på best mulig måte¹⁵. Dersom klageren krever dom i forliksrådet, må forliksklagen også inneholde en påstand. Dersom klager ønsker fraværdom må dette også fremgå, jf. tvisteloven § 16-10 annet ledd.

Etter § 6-3 annet ledd bokstav d kreves det også en begrunnelse som må inneholde en konsentrert beskrivelse av de faktiske forhold som begrunnelsen bygger på. På denne måten gis motparten tilstrekkelig informasjon til å kunne ivareta sine interesser.

Imidlertid er det ikke meningen at kravene i bokstav c og d skal være like strenge som etter tvisteloven § 9-2 annet ledd bokstav d¹⁶, hvor det blant annet også kreves en rettslig begrunnelse for kravet.

Tvistelovens § 6-3 tredje ledd inneholder en oppfordring til klageren til å vedlegge kopi av de dokumentene pengekravet bygger på. For eksempel er kostnader for utenrettslig inndrivelse (inkasso) ikke å anse som sakskostnader etter tvisteloven § 6-13 annet ledd, jf. kapittel 20, og må angis i forliksklagen med tilhørende påstand etter § 6-3 annet ledd bokstav c¹⁷.

---

¹⁵ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 295.

¹⁶ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind b, side 733.

¹⁷ Schei m. fl. 1. 2007. side 271.

§ 6-3 fjerde ledd gjelder saker som skal behandles i forliksrådet etter tvangfullbyrdelsesloven § 7-7¹⁸. Her regnes utleggsbegjæringen som forliksklage, men det stilles likevel krav til at utleggsbegjæringen har samme innhold som tvisteloven § 6-3 annet ledd, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 7-5 annet ledd.

§ 6-4 femte ledd gjelder forliksrådets formelle kontroll med klagen. Dersom forliksrådet ikke har anledning til å behandle saken, kan dette for eksempel skyldes at saken allerede er rettskraftig avgjort, jf. § 19-5 tredje ledd. Dersom forliksklagen lider av en prosessmangel, for eksempel ved at den ikke har det innholdet loven etter § 6-3 annet ledd krever, og dette kan avhjelpes, skal klageren få anledning til å avhjelpe dette etter § 16-5 første ledd. Dersom forliksklagen ikke inngis til stedlig kompetent forliksråd, skal den ikke automatisk avvises, men henvises til det forliksråd hvor innklagde har sitt verneting, jf. § 4-7 første ledd. Først dersom det kan påvises at saken ikke har noe verneting i Norge, skal saken etter § 4-7 tredje ledd avvises.

3.1.4 Tilsvar

Etter at forliksklagen er inngitt og forliksrådet fremmer saken, skal klagen forkynnes for klagemotparten med et pålegg om å inngi tilsvar innen en gitt frist. Etter tvisteloven § 6-4 første ledd vil denne fristen normalt være på to uker, noe som er kortere enn hva som er vanlig for stevning, jf. § 9-3 første ledd annet punktum. Grunnen til at denne fristen er kortere i forliksrådet har å gjøre med at behandlingen i forliksrådet skal være enklere enn behandlingen i tingretten. Fristen på to uker kan i noen tilfeller også forlenges, jf. domstolloven § 151 annet ledd, dersom en begjæring om dette fremsettes før fristens utløp. Inngivelse av tilsvar er første trinn i saksforberedelsen til forliksrådet, og er obligatorisk. Dersom fristen

---

¹⁸ LOV-1992-06-26-86, Lov om tvangfullbyrdelse (tvangfullbyrdelsesloven).

ikke overholdes, vil det, etter begjæring fra klager, kunne gi grunnlag for fraværdom, jf. tvisteloven § 16-10 annet ledd første punktum.

I likhet med forliksklagen, kan også tilsvaret inngis både skriftlig eller muntlig, jf. § 6-4 første ledd, annet punktum. Denne bestemmelsen svarer til § 6-3 første ledd annet punktum, som er beskrevet over.

I § 6-4 første ledd tredje punktum gis forliksrådet en veiledningsplikt ovenfor klagemotparten. Veiledningen skal inneholde informasjon som gjør klagemotparten kjent med hva tilsvaret skal inneholde og de konsekvenser som kan følge dersom tilsvaret ikke blir inngitt innen fristen – eller er mangelfullt. En slik konsekvens kan være fraværdom. Siden de fleste innklagde ikke kommer til å benytte seg av juridisk bistand, var det viktig for tvistemålsutvalget at denne informasjonen ikke ble gjort for detaljert, slik tilfellet var under tvistemålsloven, jf. tvistemålsloven § 277 fjerde ledd. Utvalget så for seg at dette kunne gjøres i en standardisert form¹⁹.

Veiledningsplikten anses for så viktig at det faktisk fremstår som et vilkår for i det hele tatt å kunne avsi en fraværdom, jf. 16-10 annet ledd tredje punktum, jf. 16-9 annet ledd.

I tvistelovens § 6-4 annet ledd angis reglene om tilsvarets innhold. Det viktigste her er opplysningen om kravet i forliksklagen godtas eller bestrides, eller om det er eventuelle innsigelser mot at forliksrådet behandler saken. Dette er også det eneste obligatoriske krav som stilles til tilsvaret, og tilsvaret bestemmes om tilsvaret til stevning i § 9-3 annet ledd.

Dersom innklagde godtar kravet, kan forliksrådet på dette grunnlaget avsi dom etter bestemmelsens i fjerde ledd. Dersom klagen ikke godtas skal partene innkalles til møte etter § 6-5.

---

¹⁹ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 296.

Dersom klagen bestrides angis det i annet ledd annet punktum at klagen bør inneholde en kort begrunnelse for klagemotpartens standpunkt. Denne bestemmelsen er enklere utformet for forliksrådet enn de alminnelige domstolene, noe som skyldes at det for forliksrådet skal skje en enklere behandling enn for de alminnelige domstolene. Det vil også være en fordel om motparten legger ned en påstand her, selv om det ikke stilles noe krav til dette.

Bestemmelsen i § 6-4 tredje ledd angir muligheten til å avsi fraværdom dersom ikke tilsvaret er inngitt innen den oppsatte tidsfristen. Tvisteloven § 16-10 annet ledd gjelder her som et supplement. Dersom forliksrådet kommer til at klagemotparten har gyldig fravær etter § 16-12 annet ledd første punktum, skal det ikke avsies fraværdom i saken. Forliksrådet må nå enten fastsette en ny frist, eller innkalle til møte, jf. § 6-4 tredje ledd annet punktum. Dersom tilsvaret kommer i tide, men har et annet innhold enn hva som etter første ledd, annet punktum eller annet ledd, kreves, skal det ikke avsies fraværdom. Her gjelder reglene i tvisteloven § 11-5 og 16-5 om veiledning og retting. Dersom klagemotparten retter sitt tilsvaret innen fristen, er tilsvaret rettidig, og fraværdom vil ikke bli avsagt. Det motsatte vil her skje dersom forliksrådet kommer til at klagemotparten selv er sterkt å bebreide, og at det ikke foreligger tungtveiende grunner som taler for retting etter § 16-5 annet ledd. Her vil forliksrådet etter § 16-5 fjerde ledd, tilbakevise tilsvaret og avsi fraværdom på bakgrunn av at tilsvaret ikke kan anses inngitt.

§ 6-4 fjerde ledd bestemmer at dersom klagemotparten i tilsvaret har godkjent påstanden i klagen vil forliksrådet avsi dom i samsvar med denne. Klagemotparten har ikke lenger mulighet til å kreve meklingsmøte når han godtar påstanden til klageren. Begrunnelsen er at det nå kun foreligger betalingsvansker, eller manglende betalingsvilje, hos klagemotparten – og ikke en reel tvist²⁰.

---

²⁰ Ot.prp. nr. 51(2004-2005) side 102.

§ 6-4 femte ledd omhandler saker som skal tas til behandling i forliksrådet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-7. I likhet med at utleggsbegjæringen i § 6-3, fjerde ledd, regnes som forliksklage, regnes her nedtegningen av klagemotpartens innvendinger som tilsvarende.

3.1.5 Innkalling til møte

Etter at forliksrådet har mottatt forliksklagen og klagemotparten har inngitt sine innsigelser, vil det neste skrittet for forliksrådet være å innkalle til møtet. Før forliksrådet går til det skrittet å kalle inn partene til møte etter tvisteloven § 6-5 første ledd bør forliksrådet vurdere om saken i det hele tatt egner seg for videre behandling i forliksrådet, jf. § 6-11, første ledd. Dersom forliksrådet kommer til at dette ikke vil ha noe for seg, skal saken etter § 6-11 innstilles. Dersom forliksrådet kommer til at et slikt møte vil ha noe for seg, bør møte avholdes innen tre måneder etter at forliksklagen ble inngitt. Dersom saken ikke er avsluttet innen tre måneder etter at forliksklagen først ble forkynt, kan den kreves innstilt etter § 6-11 fjerde ledd annet punktum, og saken kan i stedet bringes inn for tingretten.

Etter § 6-5 annet ledd skal partene oppfordres til å sende inn eventuelle nye dokumenter til forliksrådet, og til motparten senest en uke før møtet. Partene skal videre gjøres kjent med de særskilte fristene vedrørende bevisføring, jf. § 6-8 fjerde ledd, bruk av advokat, jf. 6-7 femte ledd samt for å kreve behandlingen innstilt etter § 6-11 annet ledd.

3.1.6 Partenes møteplikt.

Hovedregelen i tvisteloven § 6-6 første ledd første punktum bestemmer at dersom parten har alminnelig verneing i kommunen, eller nabokommunen og ikke har gyldig fravær, har vedkommende alltid personlig møteplikt.

Dersom en av partene representerer det offentlige, selskaper eller andre upersonlige rettssubjekter med partsevne etter § 2-1, skal parten møte med stedfortreder etter § 2-3. Stedfor-

trederen har alle de prosessuelle rettighetene som en part vanligvis har. Om stedfortrederen har blitt gitt en ramme for sine handlinger, er disse ikke bindende hverken for motparten, eller for dommerne i forlikrådet, jf. § 2-5 annet ledd annet punktum. Etter tvistemålsloven § 278 hadde partenes nærstående mulighet til å møte som stedfortreder, denne muligheten er ikke videreført i tvisteloven. Tvistemålsutvalget mente i den forbindelse, at dersom det var forbundet med så store vansker for parten at hans tilstedeværelse ikke kunne forlanges, ville han nok også ha gyldig forfall²¹. Nærstående har derimot mulighet til å stille som prosessfullmektiger eller rettslig medhjelper etter tvisteloven § 6-7 første ledd bokstav d.

Etter § 6-6 annet ledd kan en part som ikke selv har personlig møteplikt for forlikrådet, møte med prosessfullmektig. Hvem som kan brukes som prosessfullmektig reguleres av § 6-7. Er det aktuelt å møte med prosessfullmektig må motpart og forlikrådet varsles etter bestemmelsen i § 6-7 femte ledd.

Dersom en av partene uteblir til meklingen i forlikrådet, er rettsvirkningene å finne i § 6-6 tredje ledd. Som uteblivelse menes også de tilfeller hvor partene ikke er lovlig representert. Dersom klageren uteblir, vil virkningene bli noe annerledes enn om det er klagemotparten som uteblir. Uteblir klageren, skal klagen avvises, mens det vil bli avsagt fraværdsdom dersom klagemotparten uteblir. Dette er i samsvar med de alminnelige bestemmelsene i §§ 16-9 og 16-10. Dersom den uteblitte parten har gyldig fravær, eller dersom vilkårene for fraværdsdom etter § 16-10 annet ledd, ikke er til stede, skal saken utsettes og det vil bli berammet et nytt møte. Den av partene som møter har etter § 6-10 tredje ledd annet punktum blitt gitt adgang til å kreve behandling av saken innstilt. Et nytt meklingsmøte vil da ikke kunne berammes.

Bakgrunnen for den personlige møteplikten er hensynet til en effektiv behandling av saken og å kunne få muligheten til en reel mekling²².

---

²¹ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 300.

²² NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 299.

3.1.7 Prosessfullmektiger og medhjelpere

Til meklingen i forliksrådet er partene gitt anledning til å benytte seg av prosessfullmektiger og andre rettslige medhjelpere. Dersom prosessfullmektigen er en advokat er det et vilkår at parten har gitt motparten og forliksrådet melding om dette innen én uke før møtet er berammet, jf. tvisteloven § 6-7 femte ledd. Dersom en av partene varsler at vedkommende ønsker å benytte seg av denne muligheten, vil det ikke være nødvendig for motparten å varsle om det samme.

Dersom man ønsker å la seg bistå av prosessfullmektiger, eller andre rettslige medhjelpere, vil bestemmelsene som regulerer hvem som kan inneha disse funksjonene være å finne i tvisteloven § 6-7.

Bestemmelsen angir i § 6-7 første ledd alle de som har mulighet til å bistå som prosessfullmektiger i alle trinn i saken, herunder utarbeidelse av forliksklage og tilsvær, samt under rettsmøtet. Bestemmelsen åpner også for bruk av utenlandske advokater etter bestemmelsen i § 3-3 femte og sjette ledd, men det anses som lite sannsynlig at disse vil bli brukt i særlig utstrekning²³.

Tvistelovens § 6-7 annet ledd angir de personene som kun kan brukes som prosessfullmektiger under selve rettsmøtet. Disse omfatter myndige personer som står under faglig ledelse av noen som omfattes av første ledd bokstav a til c, samt medlemmer av utvalget for faste møtefullmektiger. Utvalget for faste møtefullmektiger er en nyordning som ikke eksisterte under den gamle tvistemålsloven. Bakgrunnen for opprettelsen var i hovedsak at man anså den tidligere ordningen, hvor forliksrådets sekretær kunne opptre som prosessfullmektig

---

²³ Schei m.fl. 1. 2007. side 283.

via stevnevitne funksjonen, som meget problematisk²⁴. Dette blir også presisert i tredje ledd, hvor det er fastslått at personer som utfører arbeid eller verv for forlikrådet ikke kan inneha en rolle som prosessfullmektig.

I § 6-7 fjerde ledd angis vilkåret for å kunne møte som rettslig medhjelper. En rettslig medhjelper skiller seg fra en prosessfullmektig ved at medhjelperen ikke har muligheten til å foreta seg prosesshandlinger. En rettslig medhjelper skal kun bistå en som selv handler i saken.

Som tidligere nevnt skal en som ønsker å la seg representere av en advokat varsle om dette senest én uke før møte finner sted. Bestemmelsen gir uttrykk for et «equality of arms»-synspunkt²⁵, jf. EMK art. 6(1), ved at motparten gis anledning til selv å «ruste seg» ved selv å medbringe advokat. Under tvistemålsutvalgets behandling av retten til å medbringe advokater til forlikrådet ble det av mindretallet (Atle Helljesen, som selv er advokat) vist til at medbringelse av advokater fordyrer og forsinker behandlingen i forlikrådet²⁶, noe som kan anses uheldig da forlikrådet skal være en enkel, billig og hurtig måte å løse sivile tvister.

I sjetten ledd pålegges kommunene ved hvert forlikråd å nedsette et utvalg med faste møtefullmektiger som skal sitte i fire år av gangen.

---

²⁴ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 306 og 307.

²⁵ Robberstad, Anne (2010) side 104.

²⁶ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 306.

3.1.8 Sakens behandling i møte

Forliksrådets primære funksjon er å være en meklingsinstans. Dette innebærer at hovedformålet med møtet i forliksrådet er få i stand et forlik. Dette fastslås i tvistelovens § 6-8, første ledd, første punktum.

I § 6-8 første ledd annet punktum gir bestemmelsen nærmere retningslinjer for hvordan møtet skal skride frem. Tvistelovens kapittel 7 og 8 II om rettsmekling, gjelder ikke for forliksrådet. Derimot er tvisteloven § 8-2 blitt gitt anvendelse. Denne bestemmelsen gir uttrykk for et nøytralitetssynspunkt hvor det bestemmes at medlemmene i forliksrådet ikke har anledning til å avholde separate møter med partene. Dersom partene har gitt uttrykk for at de ikke ønsker dom i saken, vil kravet i § 8-2 første ledd tredje punktum bortfalle, jf. § 6-8 første ledd, og medlemmene i forliksrådet vil kunne delta mer aktivt i meklingen.

Dersom forliksrådet skal ha muligheten til å avsi dom i saken er det et krav til at partene får ordet i løpet av møtet, jf. § 6-8 annet ledd første punktum. Dette må til for at kravene til rettferdig rettergang etter EMK art. 6(1) skal kunne oppfylles, jf. også tvisteloven § 1-1 annet ledd.

Etter § 6-8 annet ledd annet punktum forutsettes det at det primært er partene selv som skal komme til ordet. Etter dette er det forliksrådet som skal avgjøre om eventuelle prosessfullmektiger skal få ordet – i tillegg til parten. Dette henger sammen med at behandlingen forliksrådet bør ha et slikt preg at det vil være enkelt og trygt for «ikke jurister» å ta ordet²⁷. Medbragte advokater vil følgelig bare ha en rådgivende funksjon.

Etter § 6-8 tredje ledd gjennomgås dokumentbevis i forbindelse med partenes innlegg. Som et tillegg til denne bestemmelsen gjelder tvisteloven § 26-2. Det betyr at det ikke nødven-

---

²⁷ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005), side 381.

digvis er meningen at det skal foretas en gjennomlesning av hele dokumentbeviset i møtet, men at det skal trekkes ut de deler som har betydning for saken. Etter bestemmelsen i tvisteloven § 6-5 annet ledd første punktum skal partene oppfordres til å sende inn dokumentbevis innen en uke før møtet. Bestemmelsen er ikke preklusiv og fremstår i følge Schei m. fl.²⁸, mer som en ordensregel. Det følger videre av 6-8 tredje ledd, annet og tredje punktum at dokumentbevis som fremkommer i møtet ikke skal avskjæres. Motparten skal derimot gis tilstrekkelig tid og mulighet til selv å gjennomgå dokumentbeviset. Hva som er tilstrekkelig tid, vil avgjøres av dokumentets omfang. Er denne stor, åpner § 6-8 tredje ledd, tredje punktum, at saken kan utsettes etter syvende ledd.

Etter § 6-8 fjerde ledd åpnes det for at også andre bevis kan føres for forlikrådet. Regelen om fri bevisføring i tvisteloven § 21-3 gjelder i forlikrådet kun for dokumentbevis. Det uttrykkes klart i 6-8 fjerde ledd annet punktum at forlikrådet ikke har anledning til å oppnevne sakkyndige eller å pålegge noen å møte som vitne. Dersom dette skulle være aktuelt, vil saken trolig ikke egne seg til behandling i forlikrådet.

Vitneforklaringer kan kun føres dersom vitnet møter frivillig. I tillegg stilles det som krav at motparten og forlikrådet har blitt meddelt minst en uke før møtet, og forlikrådet har gitt sin tillatelse til fremleggelsen. Det skal imidlertid legges til at i likhet med bestemmelsen i § 6-5 annet ledd første punktum, er heller ikke denne fristbestemmelsen preklusiv, men en fristoversittelse vil kunne vektlegges ved vurderingen av om beviset skal tillates²⁹. Dette gjelder også andre bevis som retten selv skal undersøke. Ved vurderingen av om slike bevis skal kunne fremlegges må forlikrådet vurdere om beviset er av vesentlig betydning, og at fremleggelsen ikke vil forsinke saken for mye. Dersom begge partene ønsker at et vitne skal føres bør det etter tvistemålsutvalgets mening etterkommes³⁰. Bakgrunnen for en

---

²⁸ Schei m.fl. 1. 2007, side 293.

²⁹ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005), side 381.

³⁰ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind b, side 738.

slik holdning er etter tvistemålsutvalgets syn at det vil kunne føre til at saken finner en løsning i forliksrådet.

Etter § 6-8 femte ledd stilles det ikke krav til at partene skal avlegge forsikring, utover at partene skal oppfordres til å forklare seg sannferdig. De skal også gjøres kjent med at en falsk forklaring etter straffeloven er belagt med strengt straffeansvar, jf. også tvisteloven § 21-4.

Bestemmelsen i § 6-8 sjette ledd angir at rettsforlik kan inngås etter § 19-11, dersom partene i løpet av møtet kommer til enighet. Dersom partene har erklært at de ikke ønsker dom i saken, vil rettsmøtet avsluttes dersom meklingen ikke fører frem.

Det følger av tvisteloven § 6-1 første ledd, at behandlingen i forliksrådet skal foregå på en rask måte. Det er derfor bestemt i § 6-8 sjette ledd at utsettelse kun skal kunne skje rent unntaksvis. Et eksempel vil, som nevnt under behandlingen av tredje ledd, kunne være dersom det har blitt fremlagt nye bevis som retten ser seg tjent med å vurdere. Det er i denne forbindelse viktig å påse at tremånedersregelen i § 6-11 fjerde ledd annet punktum ikke overskrides.

3.1.9 Offentlighet, innsynsrett og rettsbok

Under den forrige tvistemålsloven var behandlingen i forliksrådet todelt – mekling og domsforhandling. Meklingen gikk for lukkede dører, jf. tvisteloven § 284 første ledd, mens domsforhandlingen var offentlig, jf. samme lov § 288a annet ledd annet punktum. Siden forliksrådene sjelden avholdt noen egen domsforhandling, men heller avsa dom på grunnlag av meklingsmøtet, var offentligheten i praksis alltid avskåret for å overvære handlingene i forliksrådet. Meklingsmøtene, hvor forliksrådet avsa dom, var jo alltid lukket.

Både tvistemålsutvalget³¹ og departementet³² anså en videreføring av denne todelingen som en svakhet i forhold til en rask og enkel behandling av saken, og at det var uaktuelt å innføre en hovedregel om at forhandlingene skulle unntas offentligheten.

§ 6-9 Første ledd første punktum i tvisteloven fastslår nå at domstollovens kapittel 7 også skal gjelde for forlikrådet. Dette innebærer at forlikrådets møter som hovedregel alltid er offentlige. Pr i dag er det stort sett bare saker om det økonomiske oppgjøret etter et samlivsbrudd, som etter domstolloven § 125 annet ledd alltid er unntatt offentlighet i forlikrådet. Utover slike saker må spesielle forhold kunne påvises dersom unntaket fra offentlighet skal kunne komme på tale. Schei m. fl.³³ antar at de eneste sakene som vil kunne begrunnes med slike spesielle forhold er de sakene som vil rammes av domstolloven § 125 første ledd bokstav b altså saker som vil kunne berøre «privatlivets fred». Det antas videre at selv om en avgjørelse om unntak fra offentligheten etter domstolloven kapittel 7 krever kjennelse, vil forlikrådet i medhold av tvisteloven § 6-12 første ledd kunne treffe en slik avgjørelse i beslutnings form. I tillegg til bestemmelsene i domstolloven vil også tvisteloven selv inneha regler om unntak fra offentlighet, jf. f.eks. § 22-12 første ledd. Dersom partene erklærer at de ikke ønsker dom i forlikrådet, og samtidig ber om det, følger det av første ledd, annet punktum at forlikrådet har adgang til å beslutte at meklingen skal kunne unntas offentligheten. Rettsforliket vil derimot kunne gjøres offentlig.

Etter § 6-9 annet ledd er tvistelovens kapittel 14 gitt anvendelse også for forlikrådet. Etter § 14-2 første ledd skal alle avgjørelser og rettsbøker i forlikrådet gjøres offentlige. Dette inkluderer rettsforlikene, som etter § 19-11 skal innføres i rettsboken. Unntakene fra denne bestemmelsen er ramset opp i § 14-3. Av unntakene som fremgår av § 14-3 er det stort sett bare sakene som etter § 6-9 første ledd, jf. domstolloven § 125 annet ledd, skal gå for lukkede dører som i forlikrådet som vil bli berørt. Disse er det ikke mange av i forlikrådet,

---

³¹ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 302.

³² Ot.prp. nr. 51 (2004-2005), side 103.

³³ Schei m.fl. 1. 2007, side 296.

men et eksempel vil være saker om det økonomiske oppgjøret etter et samlivsbrudd. Her vil det også være et generelt forbud mot gjengivelse av dommen, jf. domstoloven § 130 fjerde ledd.

Etter § 6-9 tredje ledd er tvistelovens § 13-6 gitt anvendelse. Bestemmelsen inneholder krav til hva rettsboken skal inneholde.

3.1.10 Forliksrådets adgang til å avsi dom

Forliksrådets domsmyndighet har siden domsmyndigheten ble innført vært et omdiskutert tema. Også under forberedelsen til tvisteloven var rekkevidden av forliksrådets domsmyndighet omdiskutert. Før vedtagelsen av tvisteloven hadde forliksrådet gjennom 1900-tallet stadig fått utvidet sin domsmyndighet (omtalt under pkt. 2.2). I dag reguleres forliksrådets adgang til å avsi dom i tvisteloven § 6-10.

Bestemmelsen inneholder flere vilkår for forliksrådets adgang til å avsi dom. Etter § 6-10 første til tredje ledd har forliksrådet forbud mot å avsi dom i saken dersom ikke minst én av partene begjærer dom avsagt. Partene har også mulighet til å gi avkall på å kreve dom avsagt etter § 6-10 første og annet ledd.

Videre følger det av § 6-10 fjerde ledd at forliksrådet bare kan avsi dom dersom medlemmene i forliksrådet er enig i at grunnlaget for å avsi dom er til stede. Dersom en av dommerne under den avsluttende behandlingen av saken ikke lenger mener grunnlaget for dom er til stede, skal forliksrådet avstå fra å avsi dom i saken. Schei ³⁴m.fl. påpeker at dersom forliksrådet, ved utformingen av begrunnelsen for dommen etter § 6-12 tredje ledd, har problemer med å gi en god begrunnelse for dommen, vil dette gi grunn til en fornyet vurdering av om grunnlaget for å avsi dom etter § 6-10 fjerde ledd, fremdeles er til stede.

---

³⁴ Schei m.fl. 1. 2007, side 304.

Det over nevnte gir uttrykk for de generelle vilkårene som stilles for å kunne avsi dom. Bestemmelsen inneholder imidlertid også en rekke spesielle vilkår, disse vil bli omtalt i det følgende.

Etter § 6-10, første ledd har forliksrådet, forutsatt at forliksrådet har kompetanse etter § 6-2, anledning til å avsi dom i alle saker dersom begge parter samtykker. Her vil det da ikke være noen begrensninger i forhold til beløpet størrelse. Dette betyr i at forliksrådet, i teorien, vil kunne avsi dom i saker som omhandler milliardverdier, dersom partene samtykker til det. Sannsynligheten for at et forliksråd noen gang får en slik sak til avgjørelse er vel heller liten, men muligheten for domsavsigelse er i alle fall til stede dersom partene samtykker. Det skal også bemerkes at forliksrådet her også kan avsi dom i saker som ikke handler om formuesverdier. Det er videre et vilkår at samtykket til dom må opprettholdes helt til saken avsluttes og saken tas opp til doms. Etter dette tidspunktet kan et slikt samtykke ikke trekkes tilbake³⁵.

Bestemmelsen i 6-10 annet ledd gir forliksrådet kompetanse til å avsi dom i formuessaker dersom tvistesummen er under kr 125.000,-. Her stilles det ikke et krav til at begge partene må inngi sitt samtykke, det er tilstrekkelig at kun en av partene krever dom i saken. Beløpsgrensen på kr 125.000,- er den samme som stilles for småkravsaker etter tvisteloven § 10-1 annet ledd bokstav a.

§ 6-10 tredje ledd bokstav a, gir forliksrådet også kompetanse til å avsi dom dersom vilkåret for fraværdom er til stede. Dette vil gjelde saker etter § 6-4, tredje ledd, hvor klagemotpart ikke har inngitt sitt tilsvarende til rett tid, eller etter § 6-6, tredje ledd, annet punktum, hvor klagemotparten ikke har gyldig fravær.

---

³⁵ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind b, side 740.

Etter 6-10 tredje ledd bokstav b, har forlikrådet også kompetanse til å avsi dom i de saker hvor klagemotparten ikke kan gjøre gjeldene annet enn manglende betalingsevne som grunnlag for sine innsigelser. Bestemmelsen rammer også de åpenbart uholdbare innsigelsene, jf. § 6-10 annet ledd bokstav b. Denne bestemmelsen gjelder kun pengekrav, og sett i lys av annet ledd vil bestemmelsen bare ha selvstendig betydning dersom tvistesummen er minst kr 125.000. Er summen lavere, vil forlikrådet ha domskompetanse direkte i § 6-10 annet ledd. I forarbeidene³⁶ kommer det frem at denne bestemmelsen er konstruert slik at klagemotparten vil være avskåret fra en mulig trenering av saken.

3.1.11 Innstilling av saken

Reglene for innstilling av saker finnes i tvisteloven § 6-11. Dette er en bestemmelse som forlikrådene kan benytte seg av dersom medlemmene anser saken som lite egnet til behandling i forlikrådet.

Som tidligere beskrevet er forlikrådet en lekmanndomstol. Dette innebærer blant annet at dommerne i forlikrådet ikke nødvendigvis har noen form for juridisk kompetanse. Fra tid til annen vil nok forlikrådet få seg forelagt saker som vil kunne være vanskelig å avgjøre selv for dyktige jurister, noe også tvistemålsutvalget påpeker i sin utredning³⁷. I slike saker har forlikrådet fått muligheten til å innstille saken dersom medlemmene skulle anse saken for lite egnet for behandling i forlikrådet. Likevel skal det nevnes at dersom forlikrådet allerede på et tidlig tidspunkt anser det som lite sannsynlig å dømme i saken, vil det fremdeles kunne være gode grunner til å forsøke å få i stand et forlik – partene kan jo fremdeles bli enige om et forlik.

---

³⁶ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 283 og bind b, side 740.

³⁷ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 263 og 264.

Etter tvisteloven § 6-11 første ledd kan forliksrådet innstille saken allerede før partene er innkalt til møtet. Dette er et unntak da ordningen med behandling i forliksråd først og fremst søker å løse tvister ved mekling. Selv om saken kan synes vanskelig å avgjøre vil likevel gode grunner tale for å gi meklingen et forsøk. Denne bestemmelsen retter seg spesielt i mot de sakene hvor det er lite sannsynlig at saken vil kunne finne sin løsning i forliksrådet. Slike saker kan, som nevnt i forarbeidene³⁸, være saker om rettskraft, etter § 1-3, litispensens eller verneting i internasjonale forhold. Dette er saker hvor det kan være mer hensiktsmessig at tingretten får avgjøre. Det vil normalt ikke være tilstrekkelig at forliksrådet anser saken som best egnet til behandling i en klagenemd³⁹. En avgjørelse om innstilling på dette tidspunktet i saken, treffes av forliksrådets formann etter § 6-12 annet ledd første punktum, jf. 19-2, annet ledd første punktum.

Bestemmelsen i § 6-11 annet ledd gir klagemotparten anledning til å kreve saken innstilt og heller behandlet i en klagenemd. Skal klagemotparten gis denne muligheten må begjæringen fremsettes til forliksrådet senest én uke før møtet i forliksrådet avholdes. Det er videre et vilkår at klagemotparten faktisk har brakt saken inn for en klagenemd som nevnt i § 6-2 annet ledd bokstav c. Videre er det naturligvis forutsatt at også de nemder som omtales i § 6-2 første ledd bokstav e, dekkes av bestemmelsen. Fremsetter klagemotparten begjæring om innstilling etter 6-1 annet ledd, og vilkårene som over nevnt er oppfylt, skal saken uten ytterligere vurderinger innstilles. Også denne avgjørelsen blir truffet av forliksrådets leder etter bestemmelsen i § 6-12 annet ledd første punktum, jf. 19-2 annet ledd første punktum.

Dersom meklingen ikke fører frem, og domsavsigelse er utelukket, bestemmer § 6-11 tredje ledd at saken skal innstilles. Her treffes avgjørelsen av et samlet forliksråd etter bestemmelsen i tvisteloven § 6-12 annet ledd første punktum, jf. 19-2 første ledd.

---

³⁸ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 298.

³⁹ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005), side 383.

Etter formålet i tvisteloven § 6-1 første ledd, skal behandlingen i forlikrådet foregå på en hurtig måte, og i § 6-11 fjerde ledd er partene gitt en mulighet til å motsette seg en for lang behandling. § 6-11 fjerde ledd bestemmer at en part kan kreve saken innstilt dersom gitte tidsfrister ikke overholdes. Den første tidsfristen finnes i fjerde ledd første punktum. Her bestemmes det at en part kan kreve meklingen innstilt dersom saken varer lengre enn tre timer. Her regnes tiden fra møtet starter til forlik kommer i stand, saken tatt opp til doms eller saken utsettes. Dersom saken utsettes vil en ny tretimersfrist gjelde for det nye møte. Om partene i løpet av møtet ønsker tid til å vurdere nye bevis, diskutere forlikforslag eller forhøre seg med andre, vil denne tiden ikke regnes med i tidsfristen på tre timer⁴⁰. Retten til å kreve saken innstilt etter fjerde ledd første punktum, kan frafalles av partene. Dette vil kunne skje enten ved at partene aktivt frafaller retten, eller passivt ved at de ikke benytter seg av den. Dette vil kunne være praktisk dersom man tar til med en bevisførsel som man antar at vil vare lenger enn tre timer.

Etter § 6-11 fjerde ledd annet punktum, skal behandlingen i forlikrådet aldri ta mer en tre måneder. Det er viktig for forlikrådet å ta dette med i vurderingen dersom utsettelse § 6-8 syvende ledd, skulle bli aktuell. Også under denne bestemmelsen har partene anledning til å frafalle retten til å kreve saken innstilt, jf. fjerde ledd tredje punktum.

Bestemmelsen i § 6-11 femte ledd angir mulighetene for å behandle allerede innstilte saker i forlikrådet på nytt. Blir saken på nytt bragt inn for forlikrådet ett år etter, må forlikrådets formann på nytt vurdere om ny mekling vil være noe poeng, jf. tvisteloven § 6-11, første ledd.

---

⁴⁰ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005), side 384.

3.1.12 Forliksrådets avgjørelser

Tvistelovens § 6-12 inneholder de reglene om rettslige avgjørelser som gjelder for forliksrådet. Etter første ledd annet punktum skal avgjørelsene i forliksrådet enten være dommer, eller beslutninger. Forliksrådet har følgelig ingen adgang til å avsi kjennelser, og alle avgjørelser som ikke er dommer, treffes ved beslutning. Dette vil i første rekke være avgjørelser om saksbehandlingen, avvisning eller heving. Dette er avgjørelser som i de øvrige domstolene treffes ved kjennelse etter tvisteloven § 19-1, annet ledd. Også spørsmål om inhabilitet avgjøres i forliksrådet ved beslutning.

Forliksrådet er i utgangspunktet en kollegial domstol som består av 3 forliksrådsdommere, jf. domstoloven § 27 annet ledd første punktum, og alle rettslige avgjørelser skal treffes av et samlet forliksråd. Dette betyr likevel ikke at alle dommene må være enstemmige. Etter § 19-3 fjerde ledd første punktum, er det tilstrekkelig at avgjørelsen treffes ved stemmefler-tall. I avgjørelser om hvorvidt grunnlaget for å avsi dom er tilstede etter 6-10 fjerde ledd, må derimot alle forliksrådsdommerne være enige.

Videre er det etter § 6-12 annet ledd første punktum, jf. 19-2 annet ledd første punktum, anledning for forliksrådets formann til alene å fatte beslutninger om saksbehandlingen under saksforberedelsen. At dette er presisert i § 6-12 annet ledd første punktum, understreker at det i forliksrådet kun er formannen som kan virke som forberedende dommer. Bestem-melsen åpner også for at forliksrådets sekretariat etter forskrift i medhold av domstoloven § 27 sjetten ledd, kan tildeles ansvaret for å treffe avgjørelser under forberedelsen til saken. Under behandling av denne bestemmelsen viser departementet (Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) på side 384) til forarbeidene til lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (den sivile rettspleien på grunnplanet)⁴¹. Her fremholdes det at sekretariatet bør ha ansvaret for å motta forliksklager og tilsvær. Sekretariatet bør også ha oppgaven med å bistå partene med å ned-

---

⁴¹ Ot.prp. nr. 43 (2003-2004) side 31.

tegne muntlige klager og tilsvær. Videre gis det uttrykk for at forliksrådet også bør gi sekretariatet oppgaven med å utferdige utkast til uteblivelsesdommer (fraværdommer som det heter nå), herunder også dommer etter tvisteloven § 6-4 fjerde ledd.

Som allerede nevnt over gir § 6-12 annet ledd annet punktum, forliksrådets formann anledning til å avsi fraværdom etter § 6-4 tredje ledd og dom etter 6-4 fjerde ledd på grunnlag av klagemotpartens godkjennelse av påstanden i klagen. Dette er avgjørelser som treffes under saksforberedelsen og vilkåret i begge tilfellene vil være at det ikke foreligger noen form for tvil. Dersom formannen mener det foreligger tvil, følger det av de alminnelige bestemmelsene om det kollegiale forliksrådet, at de øvrige medlemmene skal innkalles til et møte hvor tvilen blir diskutert. Dette vil ikke være et meklingsmøte etter § 6-8, og innkallelse av partene blir følgelig ikke nødvendig. For at forliksrådet skal kunne avsi fraværdom er det ikke nødvendig at forliksdommerne er enstemmig enig i at vilkårene for fraværdom er til stedet, det er tilstrekkelig at de er enige i at grunnlaget for å ta stilling til spørsmålet foreligger, jf. § 6-10 tredje ledd⁴².

I motsetning til fraværdommer og dommer etter § 6-4 fjerde ledd, hvor kravene til innholdet til dommen er mindre, skal dommer i saker hvor det foreligger en reel tvist begrunnes etter 6-12 tredje ledd.

Etter tvisteloven § 6-12 tredje ledd skal dommene inneholde tre viktige og obligatoriske elementer. Dommen skal for det første åpne med en redegjørelse for hva saken gjelder. For at det ikke skal oppstå tvil om hva tvisten gjelder, er det videre et minstekrav at det redegjøres for alle de kravene som er fremsatt i forliksklagen. Endelig må forliksrådet også redegjøre for de momenter som er gitt avgjørende vekt i avgjørelsen. Dette er elementer som også kan finnes igjen i reglene om begrunnelse for dommer i småkravprosessen, jf. § 10-4 fjerde ledd.

---

⁴² Ot.prp. nr. 51(2004-2005) side 384.

Det er ikke nødvendig å gjengi partenes påstander dersom disse er referert til i rettsboken fra møtet og denne deretter sendes ut sammen med dommen, jf. § 6-12, tredje ledd, tredje punktum. Det vil derimot, som nevnt over, bli nødvendig i dommen å gjengi de og momenter som forliksrådet har gitt avgjørende vekt. Her skal det også gis en tilstrekkelig redegjørelse slik at dommen makter å forklare forliksrådets resultat på en god og forståelig måte⁴³.

Det over nevnte gjelder bare i de saker hvor det kan påvises en tvist mellom partene, jf. § 6-12 første ledd. Dersom en slik tvist ikke kan påvises vil kravene til begrunnelsen være langt enklere, men forliksrådet må fremdeles gjengi partenes påstander og kort gjøre rede for hva saken gjelder. Eksempler her vil være fraværdommer etter § 6-4 tredje ledd eller § 6-6 tredje ledd annet punktum. Deretter er det tilstrekkelig at forliksrådet gir uttrykk for at klagerens påstand tas til følge, jf. § 6-10 annet ledd. Derimot må forliksrådet begrunne avgjørelsen dersom klager bare «i det vesentlige» vinner frem⁴⁴. Utover reglene i § 6-12 gjelder også de øvrige bestemmelsene i tvisteloven § 19-6 i forliksrådet. Her bestemmes det at dommen skal inneholde formaliteter som tid og sted, rettens medlemmer, partene og saksnummeret, jf. § 19-6 første ledd. Annet ledd bestemmer at dommen skal være skriftlig og at det for forliksrådets vedkommende ikke er anledning til å avholde muntlige domsavsigelser (§ 10-4 tredje ledd gjelder ikke for forliksrådet, jf. § 19-6 annet ledd annet punktum). Det skal videre redegjøres for om dommen er enstemmig, dersom det skulle være dissens, må det opplyses hvem som er uenig og hva uenigheten består i. Avslutningsvis må dommen inneholde nøyaktig det resultatet forliksrådet har kommet til for alle de krav som er gjort gjeldene, jf. § 19-6 syvende ledd.

Tvisteloven § 6-12 fjerde ledd inneholder en bestemmelse om at beslutninger som avslutter en sak, må henvise til den lovbestemmelse avgjørelsen bygger på. Grunnlaget for denne

---

⁴³ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 310.

⁴⁴ Schei m.fl. 1. 2007, side 321.

bestemmelsen er partenes behov for informasjon og for å vise at avgjørelsen er tilstrekkelig overveid⁴⁵.

Etter bestemmelsen i § 6-12 femte ledd skal dommen avsies innen én uke etter at saken er tatt opp til doms. Saken skal tas opp til doms etter at saken er endelig behandlet i rettsmøtet, jf. § 9-17 første ledd. Denne fristen vil heller ikke kunne utvides selv om rådets medlemmer først på et senere tidspunkt kommer til at de ønsker å avsi dom etter § 6-10 fjerde ledd⁴⁶. Imidlertid åpnes det i § 19-4 femte ledd for å utsette domsavsigelsen etter nærmere angitte vilkår. Siden formålet med behandlingen i forliksrådet skal være «enkel, hurtig og billig», vil en sak som krever så mye arbeid at vilkåret i 19-4 femte ledd er tilstede, neppe være egnet til behandling i forliksrådet.

3.2 Saksomkostninger

Vilkårene for å kunne kreve saksomkostninger bestemmes i tvistelovens kapittel 20 og gjelder forliksrådene så vel som de alminnelige domstolene. Som hovedregel er vilkåret etter § 20-2 første ledd, at parten har vunnet saken. Videre heter det i annet ledd at saken er vunnet nå en av partene har fått medhold fullt ut eller i det vesentlige. Det samme gjelder dersom saken er avvist eller hevet på grunnlag av at saken enten er frafalt, eller ikke hører hjemme i domstolene. Dersom saken innstilles vil ingen av partene kunne tilkjennes saksomkostninger, dette følger av at innstilling ikke dekkes av noen av ansvarsgrunnlagene i kapittel 20.

---

⁴⁵ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 742.

⁴⁶ Schei m.fl. 1. 2007, side 324.

Etter § 20-2 tredje ledd kan motparten (den tapende part) fritas for saksomkostninger helt eller delvis etter nærmere angitte vilkår. Ved vurdering om å fritta parten for saksomkostninger skal det blant annet legges vekt på om det var gode grunner til å prøve saken for domstolen (her forlikrådet), jf. § 20-2 tredje ledd a.

Etter § 20-3 vil en av partene også kunne tilkjennes saksomkostninger helt eller delvis dersom parten har fått medhold av betydning. Her stilles det likevel et vilkår om tungtveiende grunner må tilsi en slik tilkjenning. Her skal det, i tillegg til punktene i 20-2 tredje ledd annet punktum, legges vekt på hvor mye parten har fått medhold, og andelen saksomkostninger som knytter seg til denne delen av saken. Dette står som et unntak til hovedregelen - som kan leses indirekte av nevnte bestemmelse - om at saksomkostninger ikke vil tilkjennes, dersom ingen av partene vinner frem.

I § 20-4 vil en part kunne tilkjennes saksomkostninger uavhengig av utfallet dersom vilkårene i bestemmelsens a-c er til stede.

Tvisteloven § 20-5 annet ledd første punktum bestemmer at utmåling av erstatning for sakskostnader i forlikrådet skal utmåles etter bestemmelsen i tvisteloven § 6-13.

Bestemmelsen i § 6-13 første ledd gir uttrykk for at erstatning for sakskostnader i forlikrådet bare kan utmåles for utgifter som omtales i bestemmelsens a-d. Summen av disse kostnadene angir maksimum for hva som kan kreves dekket av saksomkostninger for forlikrådet⁴⁷.

Etter § 6-13 første ledd bokstav a kan gebyret for behandling av saken i forlikrådet kreves erstattet. Dette gebyret er et rettsgebyr etter rettsgebyrlovens § 7 første ledd⁴⁸, og det kan

---

⁴⁷ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) Side 385.

⁴⁸ Lov-1982-12-17-86, Lov om rettsgebyr (rettsgebyrloven).

her kun kreves ett rettsgebyr (1 R), som for tiden utgjør kroner 860,-⁴⁹. Dersom saken har startet som en utleggsbegjæring etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 annet ledd bokstav f, kan saksøker også kreve dette beløpet, som etter rettsgebyrloven § 14 første ledd første punktum utgjør 1.85 R, erstattet.

Etter bokstav b er det også mulighet for å få transportutgifter dekket. Vilkåret er at parten har personlig møteplikt. Etter bokstav c kan personer uten personlig møteplikt kun kreve erstattet utgifter tilsvarende ett halvt rettsgebyr. Satsen vil ikke kunne økes selv om parten velger å la seg representere av en stedfortreder⁵⁰. Etter bokstav d kan partene kreve erstatning for rettshjelp forbundet med forliksklagen eller tilsvare med inntil fire R. Det er imidlertid et vilkår at utgiftene stammer fra faktisk rettshjelp, utgifter som stammer fra arbeid parten selv har foretatt vil ikke kunne kreves⁵¹. Dette gjelder kun dersom parten ikke krever erstatning for utgifter forbundet med utenrettslig inndrivelse etter § 6-13 annet ledd. Dersom parten gjør det, vil det kun være anledning til å kreve erstatning tilsvarende ett rettsgebyr. Bokstav e er tilført for å skape likestilling mellom parter når den ene er merverdiavgiftspliktig⁵².

Etter tvisteloven § 6.13 annet ledd, vil kostnadene til utenrettslig inndrivelse (inkasso) ikke regnes som sakskostnader og vil derfor måtte fremgå som en egen del av kravet i forliksklagen dersom utgiftsposten skal kunne søkes dekket. Betalingsoppfordringene må vedlegges forliksklagen og forliksrådet må avgjøre saken særskilt, jf. § 19-6 syvende ledd.

Dersom feil ved rettens behandling av saken har ført til økte kostnader for en av partene, kan parten i medhold av tvisteloven § 20-12 kreve erstatning utbetalt av staten. Behandling i forliksrådet er ikke et unntak fra denne regelen, men etter § 6-13 tredje ledd må krav om erstatning for feil begått i forliksrådet fremsettes for tingretten.

---

⁴⁹ www.domstol.no

⁵⁰ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 385.

⁵¹ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 385.

⁵² Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 385.

3.3 Rettsmidler mot forliksrådets avgjørelser

Etter at en sak er avgjort i forliksrådet ved dom, vil eneste mulighet for overprøving være stevning for tingretten. Reglene for slike rettsmidler er å finne i tvisteloven § 6-14.

Etter bestemmelsens første ledd kan alle dommer avsagt i forliksrådet overprøves ved søksmål til tingretten. Saken vil for tingretten gå som allmennprosess etter kapittel 9, eller småkravprosess etter kapittel 10. Saken skal i tingretten behandles fullt ut, og saksøkte må nedlegge nye påstander for alle krav som er avgjort i forliksrådet⁵³. Etter § 6.14 første ledd annet punktum, er fristen for å kreve overprøving ved søksmål til tingretten satt til én måned. Dersom fristen oversittes kan saksøker søke oppfriskning etter nærmere angitte vilkår i § 16-12. Skal saksøke begjære oppfriskning må dette skje etter de nærmere fristbestemmelsene i § 16-13.

Bestemmelsen i § 6-14 annet ledd gir partene anledning til å anke enkelte av forliksrådets avgjørelser til tingretten. Etter bokstav a kan partene anke avgjørelser fra forliksrådet om sakskostnader, rettsgebyr eller salærfastsettelse. Siden forliksrådet for tiden ikke har anledning til å oppnevne sakkyndige, vil alternativet «salærfastsettelse» ikke ha særlig betydning. Bokstav b åpner for at partene har anledning til å anke til tingretten dersom forliksrådet, på en måte som er ulovlig, overskrider sin kompetanse til retting og tilleggsavgjørelser etter §§ 19-8 og 19-9. Det vil her i så fall ikke bli nødvendig å anlegge ny sak for tingretten.

Bestemmelsen i tvisteloven § 6-14 tredje ledd gjelder den saksbehandlingen som skal finne sted når det ankes over avgjørelser etter annet ledd. Etter tredje punktum skal anken behandles etter reglene om anke til lagmannsretten, vel og merke med de begrensninger som

---

⁵³ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind b, side 743.

følger av første og annet punktum. Etter § 29-5 første ledd vil ankefristen bli satt til én måned.

§ 6-14 tredje ledd første punktum gir anvisning på at tingretten skal treffe en ny realitetsavgjørelse over det som skal overprøves.

Bestemmelsen i § 6-14 fjerde ledd bestemmer at forsømmelser i forliksrådet ikke kan søkes rettet etter reglene om oppfriskning i tvistelovens kapittel 11 del tre. Skal man angripe en fraværdsdom i forliksrådet, må dette gjøres ved å anlegge sak for tingretten etter § 6-14 første ledd.

§ 16-14 femte ledd åpner for en mulighet til å gjenåpne dommer fra forliksrådet etter tvistelovens kapittel 31. En slik gjenåpning må i så tilfelle fremsettes for tingretten.

4 Kritikk av forliksrådsordningen

Forliksrådet har helt siden starten for over 200 år siden hatt mekling i sivile tvister som sin primære oppgave. Selv etter at forliksrådet fikk domskompetanse i 1869 har hovedfunksjonen vært mekling mellom tvistende parter. Selv om forliksrådsordningen nå har rukket å bli ganske gammel og velutprøvd er den likevel stadig under kritikk. Denne kritikken er særlig fremtredende hver gang ordningen skal gjennom en ny reform.

4.1 Forliksrådet som meklingsinstitusjon

Det er først og fremst som meklingsorgan forliksrådet har sin styrke. At tvistende parter kan søke å komme til enighet gjennom mekling i forliksrådet har åpenbart sine positive

sider. Imidlertid har forliksrådet som meklingsinstitusjon vært gjenstand for kritikk, denne vil bli omtalt i det følgende.

Et meklingsmøte i forliksrådet kan etter tvisteloven § 6-11, fjerde ledd, første punktum ikke vare lenger enn tre timer. Dersom lengre behandling skal kunne finne sted må i så fall partene enten frafalle, eller ikke benytte seg av retten til å kreve saken innstilt, jf. over i avsnitt 3.1.11. Hvor lang tid møtet tar avhenger av tvistens art, og partenes villighet til å få saken forlikt. Det skal likevel påpekes at tiden som blir satt av til mekling er noe varierende fra forliksråd til forliksråd. I forbindelse med denne masteroppgaven har det blitt observert i to av landets forliksråd, som vil bli omtalt under, men til opplysning kan det nevnes at i Kraugerø forliksråd settes det av ca. 45 minutter til behandling av saken, i Drangedal forliksråd settes det av hele to timer. Tilsvarende vare et møte i Oslo forliksråd kun i femten minutter⁵⁴.

Hvor lang tid som faktisk trengs for å få i stand et forlik, finnes det nok ikke noe fasit på, men det er nok riktig å si at, uavhengig av tvistens kompleksitet, er det nok partenes innstilling som vil være det mest avgjørende i forhold til den tiden som trengs før et forlik kommer i stand. I tillegg til partenes innstilling i meklingsmøtet har det også blitt fremsatt bekymringer i forhold til måten forliksrådsmedlemmenes deltar under forhandlingene. En for sterk deltakelse vil for partene lett kunne fremstå som press, noe som også er kjernen i den kritikken som er rettet mot forliksrådet som meklingsorgan.

Blant annet har Høyen og Høyen⁵⁵ har i sin artikkel gitt uttrykk for en bekymring for at partene, i en slik ordning som den vi har i dag kan, kan bli presset til å inngå et dårlig forlik fordi prisen for en slik «rask, røff og rimelig» behandling, som de kaller det, vil kunne gå

---

⁵⁴ Johnsen, Anita Rønning. 2009

⁵⁵ Høyen, Jon Bonnevie og Høyen, Ruth Anker, Lov og Rett 2008, side 333 og 334.

på bekostning av kvaliteten. Høyer og Høyer bruker videre begrepet «uriktige forlik»⁵⁶ og presiserer uttrykket på følgende måte:

«Det vi tenker på med «uriktige forlik, er de situasjonene hvor en part som har en juridisk sett god sak, men som selv ikke har forstått de rettslige spørsmålene saken reiser, blir presset eller forledet av forlikrådsmedlemmene til å inngå et forlik som på ingen måte representerer partenes relative vannersjans ved pådømmelse.».

Med mindre avtalen som ligger til grunn for forliket ikke overholdes av en av partene vil slike forlik i utgangspunktet ikke kunne overprøves i tingretten, slik en dom kan, jf. tvisteloven 19-12 annet ledd, og gir i følge Høyer og Høyer uttrykk for det mest alvorlige rettsikkerhetsproblemet knyttet til forlikrådets kompetanse og saksbehandling. Høyer og Høyer mener videre at forklaringen ofte kan være en kombinasjon av uvitenhet og utmaling av de høyere kostnadene som vil kunne tilkomme dersom saken går helt til tingretten.

Betegnelsen «uriktige» forlik er nok likevel ikke helt heldig. Det er ikke nødvendigvis noe «uriktig» ved å inngå et forlik på feil grunnlag. Dersom manglende kunnskaper om egen rettsstilling er årsaken til at en av partene har gitt etter for press, vil det mer treffende å kalle slike forlik for dårlige.

I tillegg til de momentene Høyer og Høyer peker på, vil nok også den korte tiden forlikrådet har på å komme i land med et forlik kunne være med å forklare hvorfor slike «dårlige» forlik kan oppstå. Når personer, ofte uten tilstrekkelig kompetanse, på kort tid skal forsøke å forlike to tvistende parter, er det ikke vanskelig å se for seg at forlikene lett vil kunne bli dårlige.

---

⁵⁶ Høyer, Jon Bonnevie og Høyer, Ruth Anker, Lov og Rett, 2008, side 335

Langbach⁵⁷ har i sitt leserinnlegg i Aftenposten blant annet pekt på at dommerne i forliksrådet ikke har kompetanse som meklere, og at mekling i forliksrådet gjerne går ut på å finne en løsning «midt på treet». Også her kan det nok hevdes at tiden forliksrådet har til rådighet ikke gir rom for lange forhandlinger som beveger seg frem og tilbake, i alle fall ikke i så store byer som Oslo, hvor det normalt bare settes av femten minutter til hver sak⁵⁸. Det er nok ikke urimelig å tenke seg at en rask behandling fra tid til annen vil kunne gå på bekostning av kvaliteten på arbeidet i forliksrådet – kanskje til og med uavhengig av kvalifikasjoner.

Likevel vil ikke utsagn som «hvis dere ikke blir enige, så avsier jeg dom»⁵⁹ på noen måte kunne forsvares, i alle fall ikke dersom utsagnet kommer etter en formaning om hvor dyrt det vil bli dersom saken skulle gå videre til tingretten. Formaninger om hvor dyrt det er å la saken gå til tingretten, kan nok forsvares som en opplysning som det er greit at partene har klart for seg, men man må være forsiktige med å uttrykke seg på en slik måte at det kan oppfattes som et pressmiddel. Som tidligere nevnt ble det i forbindelse med denne masteroppgaven observert i et par av landets forliksråd, og også her kunne det registreres uttrykk som kan oppfattes av partene som pressende. Blant annet kom uttrykket: «det blir for dumt å la denne saken gå til tingretten», et uttrykk som kom i forbindelse med formaninger om hvor dyrt det er å la saken gå videre til tingretten. Det er ikke nødvendigvis et problem at medlemmene i forliksrådet, på denne måten, understreker at kostnadene ved å bringe saken inn for tingretten ofte vil kunne bli langt høyere, men det vil kunne være uheldig dersom dette oppfattes som press. Det er nemlig ikke alltid at det er det økonomiske aspektet som driver partene.

---

⁵⁷ Langbach, Tor (2011).

⁵⁸ Johnsen, Anita Rønning. 2009.

⁵⁹ Langbach, Tor (2011).

Det skal også legges til at forliksrådet ikke er alene om å være gjenstand for en slik kritikk. Også i tingretten er det gitt uttrykk for bekymring i forhold til et økende press for at partene skal forlikes. Anne Robberstad skriver i sin bok «sivilprosess»⁶⁰, at:

«En del advokater den senere tiden har reagert på det de oppfatter som et for sterkt press på partene til å skulle forlikes, ...».

At slikt press også kan oppstå i tingretten er i seg selv ikke så rart. Mekling i tingretten har flere fordeler for retten: Den er mindre kostbar, den er enklere og dommeren slipper å avsi dom. Selv om slikt press nesten alltid er uheldig, vil nok forlikspres i tingretten fremstå som noe mindre alvorlig enn i forliksrådet ide partene i tingretten langt oftere er bistått av kompetente advokater. Advokatenes rolle vil i slike tilfeller nettopp være å gi sin part relevante råd i forholdt til om forlik bør godtas eller ikke. Slik sett kan man hevde at mekling i tingretten har med seg en «sikkerhetsventil» (advokatene), som ikke like ofte er til stede i forliksrådet.

Også andre former for press vil kunne oppstå. I tilfeller hvor meklerne i forliksrådet gir uttrykk for at klagers påstander har mye for seg, vil kanskje klagemotparten se det slik at dersom han/hun ikke inngår et forlik nå, vil forliksrådet komme til å avsi en dom til fordel for klageren, selv om det kanskje er klagemotparten som rettslig sett har den beste saken.

Man bør i forliksrådet være klar over at partene i de fleste tilfellene er vanlige folk uten bistand fra kvalifiserte prosessfullmektiger, og de er kanskje ikke selv klar over hva som er best for dem. Dette vil kunne lede til at en av partene kanskje godtar en dårligere «deal» enn parten kanskje ellers ville hatt krav på etter gjeldene rett. Man kan ikke uten videre gå ut i fra at et forlik er bra bare fordi det er frivillig inngått. Dette vil derimot stille seg annerledes dersom partene er representert av hver sin advokat. Man må da kunne forvente at

---

⁶⁰ Robberstad, Anne (2010), side 109.

disse påser at parten ikke inngår for dårlige forlik. Men dersom bare en av partene er representert med advokat, vil man lett kunne komme i en slik situasjon som Høyer og Høyer⁶¹ påpeker i sin artikkel, at den ene partens advokat ikke ser det som sin oppgave å opplyse om at motparten kanskje kan ha bedre rettslige kort på hånden enn hva mekleren kanskje er klar over. Medlemmene i forliksrådet burde derfor være særlig forsiktige med egne uttalelser dersom ingen, eller bare én av partene, har sakkyndig bistand.

Meklingen i forliksrådet er, som kjent, pålagt i visse saker, og skal dette fortsette, bør det derfor stilles strengere krav til kompetanse for medlemmene i forliksrådet. Man bør også kunne forvente at medlemmene i forliksrådet er klar over at tvistegjenstanden kanskje har stor betydning for partene, og at de derved har det klart for seg at hensynet til et godt forlik bør være viktigere enn bare å få et forlik presset igjennom. I de tilfellene hvor det kan synes som om medlemmene i forliksrådet utøver press for å få i stand et forlik, kan det lett virke som om det å få i stand et forlik er viktigere enn at forliket er godt for begge parter.

Som vist til over er det svært varierende hvor lang tid forliksrådene avsetter til meklingsmøtet. Etter tvisteloven § 6-11 fjerde ledd første punktum har partene anledning til å kreve saken innstilt dersom den ikke er ferdig behandlet innen tre timer. Denne bestemmelsen henger nøye sammen med bestemmelsen i § 6-1 første ledd, hvor ett av formålene er hurtighet. Etter min mening bør hurtighetsformålet bare gjelde fra innsendelse av forliksklage til saken er ferdig behandlet i forliksrådet, og ikke for behandlingen i selve møtet. Som vist til over kan knapphet på tid være en av årsakene til at dårlige forlik fra tid til annen forekommer, og en utvidelse av tiden her vil gi partene muligheten til å bruke mer tid på utformingen av et godt forlik. Et forslag vil for eksempel være å fjerne den øvre tidsgrensen i § 6-11 fjerde ledd første punktum (tre timer), og heller innføre en nedre grense som ikke bør være på mindre enn én time. På denne måten slipper man tidspress og reduserer dermed risikoen for dårlige forlik.

---

⁶¹ Høyer, Jon Bonnevie og Høyer, Ruth Anker, Lov og Rett 2008 side 335.

Imidlertid bør det her tas et stort forbehold. En slik ordning vil nødvendigvis forutsette at behandlingen i forliksrådet gjøres frivillig. Det har ingenting for seg å tvinge partene til lange meklingsmøter dersom disse i utgangspunktet ikke ønsker et forlik. Kommer forlik i stand innen én time, vil man naturligvis kunne avslutte meklingsmøtet tidligere. Hensikten med entimesfristen vil være at parter, som frivillig har valgt meklingsmøte i forliksrådet som tvisteløsningsorgan, bruker så lang tid at man i ettertid, med større sikkerhet, kan stadfeste at denne tvisten ikke vil finne sin løsning gjennom meklingsmøte. Slik jeg ser det vil en slik ordning ikke nødvendigvis kreve mer resurser av forliksrådet. Siden behandlingen i forliksrådet nå vil kreve samtykke fra begge parter, er det naturlig å slutte at forliksrådet vil få seg forelagt færre saker enn hva som er tilfelle i dag. Parter som ikke ser for seg en løsning i forliksrådet, trenger nå ikke å bruke tid på en behandling her. Fordelen vil naturlig nok også være at partene nå bare vil bringe inn saker hvor det er en reel mulighet for et godt forlik.

Forliksrådet har i tvisteloven § 6-2 blitt gitt visse begrensninger i forholdt til hvilke typer saker som kan behandles. Siden forliksrådet har en begrenset domskompetanse, og behandlingen i de fleste tilfeller ikke er frivillig, er det naturlig at det vil bli nødvendig å skjerme enkelte sakstyper fra en behandling i forliksrådet. Blant annet har forliksrådet etter § 6-2 første ledd bokstav c ikke mulighet til å behandle saker om patenter. Det er naturlig nok flere grunner til det, blant annet så vil slike saker ofte kreve bistand fra sakkyndige, noe forliksrådet etter § 6-8 fjerde ledd ikke har anledning til å oppnevne. I tillegg vil slike saker ofte være juridisk nokså kompliserte, noe som gjør behandling i forliksrådet betenkelig. Gjøres behandlingen i forliksrådet frivillig vil mange av disse begrensningene etter min mening kunne oppheves.

Tvisteloven § 6-2 fremstår i dag som en ganske komplisert bestemmelse, noe som i utgangspunktet er et paradoks sett i forhold til at den skal forstås av svært mange ikke-jurister. Et forslag vil kunne være å utforme den nye bestemmelsen etter mønster fra den gamle bestemmelsen i tvistemålsloven § 272. Ordlyden i denne bestemmelsen var som føl-

ger: «Den, som vil reise søksmaal, maa først indkalde sin motpart til mægling i forliksraadet, hvis ikke andet er bestemt ved lov.». Siden mekling i forliksrådet også etter den gamle bestemmelsen i utgangspunktet var påbudt, brukte bestemmelsen ordet «må». Dette ordet må nødvendigvis fjernes. Ut over dette ser jeg ingen grunn til at ikke bestemmelsen kan lyde som følger: «Forliksrådet kan behandle alle saker, hvis ikke annet er bestemt ved lov». På denne måten vil det fremdeles være en åpning for at enkelte saker kan unntas behandling i forliksrådet, men i motsetning til nåværende ordning (med domskompetanse og påbudt behandling i visse saker) vil det nå være mindre behov for å skjerme enkelte saker fra behandling i forliksrådet.

4.2 Dom i forliksrådet

Selv om forliksrådets primære funksjon er å mekle mellom partene, har rådet likevel domskompetanse etter bestemmelsen i § 6-10. Hvorvidt forliksrådet bør ha en slik domskompetanse har i lengre tid vært svært omdiskutert. At forliksrådet skal ha en slik kompetanse er omtvistet, og det fremstår for enkelte som rettssikkerhetsmessig uansvarlig å la forliksrådet inneha en slik kompetanse. Bakgrunnen for denne kritikken synes for det første å ligge i at det til medlemmene i forliksrådet ikke stilles formelle krav til juridiske kvalifikasjoner. For det annet er det også påpekt at manglende, eller dårlige, begrunnede dommer kan være en konsekvens av de lave kravene til formell kompetanse. Denne delen av oppgaven vil først redegjøre for den kritikken som ligger til de manglende kravene til juridiske kvalifikasjoner, og deretter redegjøre for den kritikken som er rettet mot manglende/dårlig begrunnede dommer.

4.2.1 Forliksrådet som lekmansdomstol

Helt siden den spede begynnelsen på slutten av 1700-tallet har forliksrådene vært sammensatt av lekfolk. Selv om forslag til endringer og krav om juridisk kompetanse den senere

tiden har vært på dagsordenen, fremstår forlikrådet selv i dag som en ren lekmannsdomstol hvor det ikke stilles noen formelle krav til juridiske kunnskaper. Dersom bare én av partene krever det, har forlikrådet i dag kompetanse til å avsi dommer i alle pengekravsaker under kroner 125.000, jf. tvisteloven § 6-10 annet ledd, noe som for de aller fleste er en betydelig sum. Det kan synes rart at personer uten juridiske kunnskaper skal få ha mulighet til å avgjøre saker som for mange kan ha stor betydning for deres økonomiske hverdag. Det kan derfor være nærliggende å stille spørsmål ved om medlemmene i en slik lekmannsdomstol har den nødvendige kunnskapen som trengs for å fatte avgjørelser i slike saker. Selv om det kan synes som om mange av sakene for forlikrådene i dag handler om penger, burde man også ha for øyet at penger, i mange tilfeller, bare er en side av saken, og at sakene også prinsipielle sider. Er forlikrådets «ikke-jurister» i stand til å ivareta slike rettsikkerhetsperspektiver?

Temaet ble blant annet drøftet av tvistemålsutvalget i deres utredning⁶², som ble fremlagt i desember 2001. Utvalget uttaler⁶³ at man ikke kan komme utenom at lekfolk vil kunne få problemer med å avgjøre tvister hvor rettanvendelsen er av en viss vanskelighetsgrad. Likevel uttales det videre at det ikke er ønskelig å stille de samme kravene til dommere i forlikrådet, som til dommerne i de ordinære domstolene. Noe av bakgrunnen for dette er at forlikrådet fremstår, slik utvalget ser det, som en helt annen domstolstype enn de alminnelige profesjonsdomstolene. Dette henger nok likevel også sammen med at utvalget (flertallet seks av sju) også ønsket seg et forlikråd som var basert på frivillighet – altså at både meklingen og domskompetansen skulle være basert på frivillighet. På denne måten vil behandlingen i forlikrådet bedre samsvare med de krav som ellers stilles til rettsikkerheten. Utvalget har i sin undersøkelse (som blir behandlet under) påpekt at forlikrådet kan synes å ha problemer med begrunnelsen av dommene.

---

⁶² NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a og b.

⁶³ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 263 og 264.

Utvalgets forslag (flertallet seks av syv) om frivillig behandling i forlikrådet ble også støttet av flere av høringsinstansene (blant annet NHO og forbrukerrådet, som faktisk aller helst ville sett forlikrådene nedlagt).

Departementet, derimot, så saken litt annerledes, her vektla man at en behandling i tingretten ville kunne komme til å bli opp til flere ganger så kostbart – både for partene, og for staten. Departementet så derfor på lekmannsinnslaget i den sivile rettspleien som så viktig at den allerede av den grunn burde videreføres⁶⁴. At rettsikkerhetsperspektivet ville kunne utfordres ble ikke ansett for et spesielt stort problem da dommer avsagt i forlikrådet har flere muligheter til å bli overprøvd i tingretten.

I leserinnlegg i Aftenposten våren 2011 peker Einar Kr. Holtet⁶⁵ på at problemet med manglende juridisk kompetanse i forlikrådene fremstår som et alvorlig problem for rettsikkerheten i Norge. Han påpeker videre at det vil bli så som så med rettsanvendelsen når «politiske personer» (jeg anta at Holtet her mener politikere), uten juridiske kunnskaper, skal avsi dommer i juridiske tvister.

Klart nok vil manglende kompetanse lett kunne vise seg når «ufaglærte» skal ta fatt på problemstillinger de ikke har kompetanse til å vurdere, men medlemmene i forlikrådet har blitt gitt en mulighet, i tvisteloven § 6-10, fjerde ledd, til å avstå fra å avsi dom i saker som fremstår som kompliserte. Derimot vil denne muligheten virke mot sin hensikt dersom medlemmene i forlikrådet ikke er klar over vanskelighetsgraden i tvisten de er forelagt. Som besvarelsen vil komme inn på senere, er det ikke alltid at dommerne ser hele det juridiske bilde, og av den grunn tar fatt på domsavsigelser de kanskje burde avstått fra. Å føle seg kompetent til å fatte en avgjørelse, er ikke det samme som å faktisk være det.

---

⁶⁴ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) Side 95.

⁶⁵ Holtet, Einar Kr. (2011).

I en kommentar til Einar Kr. Holtet skriver den tidligere justisministeren Knut Storberget⁶⁶ i et leserinnlegg i samme avis, at selv om det ikke stilles formelle krav til juridiske kunnskaper til dommerne i forliksrådet, har dommerne andre viktige egenskaper som anses for å være viktige. Storberget legger da særlig vekt på lokalkunnskap og livserfaring. Videre skriver Storberget at dersom man skulle være misfornøyd med dommen i forliksrådet har man mulighet til å få denne overprøvd i tingretten.

Lokalkunnskap og livserfaring er nok viktige egenskaper hos en dommer, men kan umulig være avgjørende ved vurderingen om en person er skikket til å foreta juridiske vurderinger, som nettopp er det dommerne i forliksrådet gjør, når de velger å avsi dom. En dom i forliksrådet er bindende for partene, og kan bare overprøves ved å bringe saken inn for tingretten. Selv om enkelte, slik som Storberget, kanskje ser på dette som en tilstrekkelig rettsikkerhetsgrunn, må man ha i bakhodet at det å bringe saken opp for tingretten, vil kunne føre med seg langt høyere kostnader enn hva som er tilfelle for forliksrådet sin del – selv med den ellers billige småkravprosessen. Dette, sammen med det faktum at tvisten alt er avgjort i ett tvisteløsningsorgan, vil kunne virke såpass «skremmende» at enkelte vil avstå fra å prøve sin sak høyere opp i rettssystemet.

Tor Langbach⁶⁷ har i sitt innlegg, som et svar til Knut Storberget, lagt vekt på at et lokalt forankret lavterskeltilbud – som også er rimelig, er et bra utgangspunkt for en ordning som har som et overordnet mål å mekle mellom to tvistende parter, men en slik ordning må, som han påpeker videre, inneha visse standarder for kvalitet.

Det er i første rekke den juridiske kvaliteten Langbach sikter til. Denne er viktig ikke bare for de rent juridiske vurderingene, men også for befolkningens rettsfølelse. For selv om de fleste som kjenner litt til forliksrådene, er kjent med problematikken knyttet til den manglende juridiske kompetansen, er det slett ikke sikkert at de aktuelle partene er det. For par-

---

⁶⁶ Storberget, Knut (2011).

⁶⁷ Langbach, Tor (2011).

tene vil medlemmene i forliksrådet kunne fremstå som mer kvalifiserte enn hva som ofte er tilfellet.

Problematikkene er, som kjent, diskutert blant «fagfolk» i utredninger, tidsskrifter, leserinnlegg og kronikker over mange år. Men det faktum at parter som møter i forliksrådet uten juridisk bistand muligens ikke kjenner til problematikken er kanskje det største problemet. Dommerne i forliksrådet kan lett få en større autoritet enn de ellers burde hatt. Når forliksrådets dommere uttaler seg i meklingsmøte om juridiske problemstillinger, vil en «uviten» part lett kunne anse dommerens resonnementer som «sannheter», og av den grunn unnlate å gå videre med en sak om dommen skulle falle i vedkommendes disfavør.

Også Jon Bonnevie Høyér og Ruth Anker Høyér har i sin artikkel i *Lov og Rett*⁶⁸ påpekt farene ved å la en lekmanndomstol, uten noen formelle krav til juridisk kvalifikasjoner, avsi dommer med bindende virkninger. Forfatterne mener blant annet at Norge nå fortsetter i et spor, med tanke på rettsikkerheten, som hører atten- og nittenhundretallet til. – Altså til en tid hvor tilgangen på juridisk kompetanse var begrenset, og avstanden mellom partene ikke så lett kunne bøtes på. Denne tiden er definitivt forbi. I dag er juridisk kompetanse, om enn ikke alt av ypperste klasse, relativt enkelt tilgjengelig, og avstanden er i dag ikke lenger en like stor utfordring.

Det er i dag flere som deler tanken om at juridiske kvalifikasjoner bør kreves i forliksrådet, i alle fall om man skal fortsette med en slik domsmyndighet forliksrådet i dag har. Høyér og Høyér⁶⁹ har i sin artikkel kommet med forslag om å bytte ut dagens tre lekmenner med én person med erfaring som både jurist og mekler, og har i den samme artikkelen (på side 339) vist til at en slik ordning ikke nødvendigvis vil bli særlig mye dyrere enn hva dagens ordning med tre lekdommere er.

---

⁶⁸ Høyér, Jon Bonnevie og Høyér, Ruth Anker, *Lov og Rett*. 2008

⁶⁹ Høyér, Jon Bonnevie og Høyér, Ruth Anker, *Lov og Rett*. 2008, side 326.

Det skal imidlertid legges til at forlikrådet i dag sikkert også avsier en del gode dommer – selv med manglende juridiske kvalifikasjoner. I tillegg avsies det også en del fraværdommer og dommer hvor klagemotpart ikke har annet å fare med en manglende betalingsevne/vilje som grunnlag for sine innsigelser. Dette er dommer som det i et prosessøkonomisk perspektiv er hensiktsmessig at avgjøres på en rask og effektiv måte. Og det skal ikke legges skjul på at forlikrådet i dag innehar en viktig funksjon i den sivile rettspleien. Men jeg er likevel ikke så sikker på at denne viktige funksjonen bare kan virke dersom forlikrådet er besatt av lekmenn.

Om det er særlig mye dyrere å bytte ut forlikrådets tre medlemmer med én jurist er det vanskelig for meg å uttale meg særlig mye om her, utover å konstatere at Høyere og Høyere trekker i retning av at det ikke nødvendigvis ikke blir så mye dyrere (se avsnittet rett over). For min del vil det uansett være hensynet til rettsikkerheten som vil være det avgjørende.

Siden det etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 er anledning til å innkreve uomtvistede pengekrav direkte gjennom namsmannen, vil sakene som kommer opp for forlikrådet stort sett være omtvistede krav – krav som må avgjøres rettslig. Følgelig bør forlikrådet etter min mening sammensettes av personer som innehar den formelle kompetansen til å behandle slike krav.

At forlikrådsordningen tar sikte på å være en «billig, enkel og hurtig» måte å avgjøre sivile tvister på, er alene ikke et godt argument for å beholde lekmannsinnslaget.

4.2.2 Begrunnelse av dommer i forliksrådet

En godt begrunnet dom anses som en av de viktigste rettsikkerhetsgarantiene i den norske rettspleien, og er etter EMK art 6(1)⁷⁰ ansett som et ufravikelig krav. Det er særlig viktig at domstolene angir hva som er avgjort og hvilke momenter domstolene har lagt vekt på ved avgjørelsen.

Tvistemålsutvalget⁷¹ utførte i forbindelse med sin utredning en undersøkelse i noen av landets forliksråd hvor formålet var å undersøke hvorvidt dommene fra forliksrådet tilfredstilte de krav til domsgrunner som de etter loven var pålagt.

Det skal legges til at tvistemålsutvalget foretok denne undersøkelsen under den forrige tvistemålslovens anvendelsestid og kravene til domsgrunnene under den nåværende tvisteloven ikke er like strenge. Under tvistemålsloven ble det stilt de samme kravene til begrunnelsen for dommen som det ble til dommer i de ordinære domstolene. Likevel synes det naturlig å ta med konklusjonene fra denne undersøkelsen da den står som bakgrunn til «undersøkelsen» gjort i forbindelse med denne masteroppgaven.

Tvistemålsutvalget fant at av alle de dommene som ble gjennomgått inneholdt 50 % ingen begrunnelse overhodet, 31 % var delvis begrunnet, mens 54 % inneholdt en begrunnelse. Utvalget legger til at kravene de stilte ikke var store, slik at også de dommene som inneholdt utilstrekkelige begrunnelser er lagt til gruppen «delvis begrunnet». Utvalget understreker at denne tabellen ikke inneholder noen vurdering av hvorvidt de dommene som er begrunnet inneholder en begrunnelse som er tilstrekkelig til å forklare avgjørelsen. Av de minimumskrav til domsgrunner utvalget mener å finne i EMK art 6(1) konkluderer undersøkelsen med at 34 % av dommene oppfyller kravet, 44 % gjør et delvis og 21 % tilfreds-

---

⁷⁰ LOV-1999-05-21-30, Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (meneskerretsloven) – EMK.

⁷¹ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 278.

stiller ikke minimumskravene i det hele tatt. Utvalget understreker videre at det er visse forskjeller mellom de store og små forliksrådene, hvor de store forliksrådene jevnt over tilfredsstillende kravene bedre enn de mindre forliksrådene. Tvistemålsutvalget⁷² mener at mye av denne forskjellen skyldes at de store forliksrådene er i kontinuerlig virksomhet og at medlemmene i disse forliksrådene derved har større erfaring med utarbeidelse av begrunnelsen. Utvalget legger også vekt på at en godt utbygd sekretariatfunksjon vil kunne være en nøkkelfaktor i denne forbindelsen.

Da det begynner å bli en tid siden tvistemålsutvalget sin undersøkelse fant sted var det av interesse for meg å foreta min egen. Hovedformålet med min «undersøkelse» var derfor å undersøke om problemet med manglende begrunnelse av dommer fremdeles eksisterer. Det føles naturlig å påpeke at min «undersøkelse» ikke vil kunne ha noen form for selvstendig betydning, til det er den alt for enkel. Det kunne selvfølgelig vært av interesse å foreta en langt større undersøkelse, men rammene for denne oppgaven tillater dessverre ikke det.

«Undersøkelsen» jeg foretok i forbindelse med denne oppgaven gikk ut på å observere i to av landets forliksråd. Som vist til, under omtale av tvistemålsutvalgets undersøkelse, kan det synes som om problemene med mangelfull/manglende begrunnelse for dommene er størst i de mindre forliksrådene. Det var derfor et poeng for meg å gjøre mine observasjoner i to mindre forliksråd. I lys av dette ble forliksrådene i Kragerø og Drangedal valgt.

Av de totalt 7 sakene som var til behandling i disse forliksrådene disse dagene ble det kun avsagt én dom. Av de resterende ble to forlikt, tre innstilt og en avlyst (ukjent årsak).

For å gi et bedre bilde av mitt inntrykk av forliksrådet, vil jeg her gjennomgå dommen fra Kragerø forliksråd. Poenget med å gjennomgå denne dommen er i første rekke å undersøke om dommen er tilstrekkelig begrunnet. Selv om innholdet i begrunnelsene etter tvisteloven

---

⁷² NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 265.

§ 6-12 tredje ledd er mindre omfattende enn under tvistemålsloven, skal det fremdeles gis en tilstrekkelig begrunnelse.

Dommen som ble avsagt i Kragerø forliksråd har fått saksnummer: F2012-105263.

Denne dommen gjaldt manglende utbetaling av feriepenger for perioden 2009-2010.

Klager hadde i følge klagemotpart fått utbetalt feriepenger i provisjonslønnen hver måned. Dette hevdet han å kunne bevise ved at klager, i likhet med de øvrige ansatte, hadde fått utbetalt 45 % av netto innkjørt, noe som, i følge klagemotpart, var 5 % mer enn hva som var vanlig i bransjen. Disse 5 % skulle dekke feriepenger. I tillegg viste klagemotpart til en avtale underskrevet av begge parter i forbindelse med oppsigelsen. Her står det skrevet at klager skulle få slippe oppsigelsestid, mot at kravet om feriepenger ble frafalt. Dette beviser, i følge klagemotpart, at klager, i alle fall nå, var klar over at feriepenger faktisk var utbetalt. Følgelig mente klagemotparten at det er urimelig at han nå skal betale ut disse på nytt.

Klager hevdet at hun ikke var kjent med denne formen for utbetaling av feriepenger før en av kollegaene gjorde henne oppmerksom på dette. Denne måten å utbetale feriepenger på var ikke omtalt i ansettelseskontrakten, og siden klager ikke var medlem av noen fagforening hevdet klager at dette stred mot ferielovens § 3 annet ledd, jf. første ledd. Følgelig mente klager at feriepengene etter § 11 første ledd første punktum ikke kunne anses for å være utbetalt. Klager nektet ikke for å ha inngått den nevnte avtalen, men mente at den etter ferieloven § 3 måtte anses ugyldig. At klager har mottatt 45 % i stedet for 40 %, kan ikke ses på som noen annen måte enn at de ansatte i denne bedriften har fått en bedre lønn enn hva som er vanlig i bransjen, noe som ikke er uvanlig.

I rettsboken har forliksrådet notert både klagers og klagemotpartens anførsler. Dessverre har forliksrådet her utelatt vesentlige poenger i klagers anførsler. Blant annet har forliksrådet ikke nevnt klagers anførsler om at ferieloven er preceptorisk og ikke uten videre kan fravikes ved avtale. Dette vil fort kunne bli et problem når forliksrådet (som det kan synes

som om er tilfellet i denne saken) kun legger notatene i rettsboken, og ikke forliksklagen og evt. tilsvaret, til grunn når dommen skal skrives. Av notatene i rettsboken har forliksrådet kommet til at rådet må avgjøre om feriepengene skal utbetales på nytt eller ikke. Det riktige her burde nok heller vært å avgjøre om feriepengene i det hele tatt skal kunne anses for å være utbetalt. Om denne feiltakelsen skyldes rettslig uvitenhet, eller det faktum at forliksrådet ikke har støttet seg på partenes faktiske anførsler ved utarbeidelse av dommen vites ikke, men det kan nok tenkes at det nok er en blanding.

Forliksrådets oppfatning av hva som skal avgjøres er beskrevet på følgende måte:

«det forliksrådet må ta stilling til er om det forhold at klagemotparten ikke har fulgt de formelle reglene i ferieloven om beregning og utbetaling av feriepengene skal få det resultat feriepengene må utbetales på nytt».

Forliksrådet gir her inntrykk av en feiltolkning av spørsmålet som er til avgjørelse. Spørsmålet er ikke om feriepengene skal utbetales på nytt, men om pengene i det hele tatt kan anses for å være utbetalt.

Begrunnelsen for dommen er kun på fire linjer og lyder som følger:

«Forliksrådet er samstemte i at det vil være en helt urimelig konsekvens av den «formelle» feil som er gjort. Hovedhensikten med bestemmelsene i ferieloven må være å sikre at arbeidstakere får utbetalt feriepengene, og klager har erkjent at hun var klar over at feriepengene var en del av provisjonslønnen»

Her har forliksrådet kommet til at det vil være urimelig å la klagemotpart betale ut feriepengene på nytt. Forliksrådet har ikke foretatt en juridisk drøftelse av de ufravikelige bestemmelsene i ferieloven – utover å påpeke at formålet med loven nok må være at lønnsstakere får utbetalt feriepengene. Her har man altså avsagt en dom hvor man velger å vike fra ufravikelige bestemmelser, uten å gi en tilstrekkelig begrunnelse.

Generelt skal det påpekes at når forlikrådet «misforstår» hva som skal avgjøres i saken, vil det kunne være medvirkende til at dommen har fått et uheldig resultat. Det har ikke vært meningen for meg her å avgjøre om dommen i dette tilfelle er feil, utover å, på generelt grunnlag, påpeke at forlikrådets misforståelser av hva som skal avgjøres i en tvist, kan få som følge at dommene kan bli avsagt på feil grunnlag. Riktignok er forlikrådet i § 6-11 første ledd gitt anledning til å innstille saker som anses som vanskelige, men denne bestemmelsen vil ha lite for seg dersom ikke medlemmene i forlikrådet er klar over hvor vanskelig saken faktisk er.

Det skal legges til at dette kan være et enkeltstående tilfelle. Jeg har, på bakgrunn av bare denne ene dommen, ikke tilstrekkelig materiale til å kunne bekrefte tvistemålsutvalgets erfaringer, utover å registrere at problemene fremdeles eksisterer. Ved en evaluering av den nye tvisteloven bør det nok gjennomføres en større undersøkelse (lik den tvistemålsutvalget gjennomførte) for å kartlegge hvor stort dette problemet eventuelt er.

At erfaring har sitt å si hva gjelder utarbeidelsen av begrunnelsene i dommen er nok klart nok, men i dagens samfunn, med enkelt tilgang på informasjon, skulle man tro at dette enkelt burde kunne bøtes på. Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn⁷³ tilbyr årlig kurs hvor hovedmålet er å styrke kunnskapsnivået for medlemmene i forlikrådet. I disse kursene legges det blant annet vekt på hva som kreves av begrunnelse i dommen. At et forlikråd kan skilte med en godt utbygd sekretariatfunksjon, vil naturligvis kunne bidra noe i forbindelse med utarbeidelse av faste maler til dommene. Men man kommer likevel ikke bort i fra at det ikke er sekretariatet som skal begrunne dommene – disse er det kun dommerne som skal utarbeide. I tillegg til sekretariatet og dommernes erfaring med utarbeidelse av dommer, kan det også tenkes at forskjeller i utdanningsnivå kunne være med å forklare noen av disse forskjellene.

---

⁷³ Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn. Se www.forliksraadet.no

Mange av utdannelsene som tilbys i Norge i dag inneholder elementer av juss, noe som vil kunne tilsi at flere av medlemmene i forliksrådene i de større byene, i alle fall til en viss grad, har en større faglig kompetanse, enn hva medlemmene i de mindre forliksrådene har. Dette blir kanskje bare synsing, men det er på det rene at det er regionale forskjeller i utdanningsnivået i Norge⁷⁴.

Resultatene fra tvistemålsutvalget undersøkelse, var, som påpekt over, noe av grunnen til at tvistemålsutvalget ønsket å gjøre behandlingen i forliksrådet frivillig. Departementet derimot mente at dersom forliksrådene skulle avsi ukorrekte dommer i enkelte tilfeller, ville det være tilstrekkelig at partene ettertid har adgang til å trekke saken inn for en mer betryggende behandling i tingretten⁷⁵.

Problemet med «uriktige» dommer har vært oppe til diskusjon også i flere av de tidligere nevnte artiklene. Blant annet antyder Holet⁷⁶ i sitt leserinnlegg at omfanget av tvilsomme avgjørelser er så stort at det truer rettsikkerheten til mange av landets innbyggere. Hvor mange det er snakk om er naturligvis umulig å si særlig mye om, men etter undersøkelsen tvistemålsutvalget utførte (omtalt over), er det er nok riktig å si at tallet ikke er ubetydelig. Jeg er likevel enig med Holtet. Selv om tilfeller av mindre gode begrunnelser muligens også vil kunne forekommer i de ordinære domstolene, vil dommene i forliksrådet skille seg ut ved at problemet enklere kan bøtes på. Dette kan for eksempel gjøres ved at forliksrådet enten få tilført juridisk kompetanse. Når mindre gode dommer avsies i forliksrådet vil man med andre ord kunne konstanter at det ikke er blitt gjort tilstrekkelige tiltak for å sikre partenes rettsikkerhet. Følgelig skal det etter min mening ikke så mye til for å kunne konstanter at problemet er omfattende.

---

⁷⁴ NOU 2011 nr. 3 «Kompetansesarbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet» side 31 og 32 og ssb 2011.

⁷⁵ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 93.

⁷⁶ Holtet, Einar Kr. (2011).

Også Høyer og Høyer mener i sin artikkel at det er uheldig at forliksrådets har domskompetanse. Her påpekes det at «Norges ambisjonsnivå bør rekke lengere enn å håpe på at også dommerne i Høyesterett og i Strasbourg vil mene at forliksrådet tilfredsstillere EMKs krav til rettfærdig sivil rettergang»⁷⁷. Riktignok mente Høyer og Høyer dette om forliksrådet generelt, og ikke bare for domskompetansens vedkommende, men det er nok på det rene at det også var ment som en kritikk også mot denne.

For medlemmene i forliksrådet er det viktig å være klar over at partene, i veldig mange tilfeller, er uten fagkyndig bistand, og vil kanskje se dommen i forliksrådet som en forsmak på den de vil kunne få i tingretten, og av den grunn avstå fra å ta saken videre. Da vil vi i så fall lett stå igjen med en dårlig dom, og en part som av uvitenhet ikke tør ta saken videre.

Tvistemålsutvalget (flertallet, seks av syv) foreslo som nevnt å gjøre domskompetansen i forliksrådet avhengig av samtykke fra begge parter. En slik ordning vil nok kunne ha mye for seg. Ordning vil, sammen med de endringene nevnt i avsnittet over, bidra til å rette fokuset mot å finne en god løsning for begge parter. Det kan synes som om dagens ordning bare tar sikte på å finne en løsning – god eller dårlig. For at en slik løsning skal finne sted må bestemmelsen i tvisteloven § 6-10 annet ledd fjernes, slik at bestemmelsen får samme utforming som den flertallet i tvistemålsutvalget⁷⁸ opprinnelig foreslo. Dette betyr at også beløpsgrensen på kr 125.000,- bortfaller, noe som i grunn er klart da domskompetansen uansett er basert på samtykke.

Selv om domskompetanse basert på samtykke kan synes som en god løsning, vil man likevel ikke komme utenom at det fremdeles ikke stilles krav til juridisk kompetanse for medlemmene i forliksrådet. Det vil nødvendigvis være slik at dersom man godtar forliksrådets kompetanse til å avsi dom, godtar man samtidig de bindende følgende en slik dom har. I

---

⁷⁷ Høyer, Jon Bonnevie og Høyer, Ruth Anker. Lov og Rett 2008, side 334 og 335.

⁷⁸ NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» Bind a side 31.

likhet med hva som har blitt sagt over i meklingsavsnittet, er ikke en dom fra forliksrådet nødvendigvis god selv om den er avsagt med samtykke.

Etter min mening bør forliksrådets domskompetanse bortfalle helt. Som tidligere påpekt kan det synes som om medlemmene i forliksrådet fremdeles har utfordringer knyttet til begrunnelsen av dommene. En dårlig begrunnet dom blir heller ikke bedre av å være avsagt på grunnlag av samtykke fra partene. En slik dom vil, i likhet med dagens ordning, kunne gi den tapende part en falsk frykt for at saken muligens vil kunne få samme utfallet om den bringes inn for tingretten. Til eksempel kan brukes dommen av sagt i Kragerø forliksråd (omtalt over). Denne dommen ville ikke fremstått som bedre begrunnet om den var avsagt etter frivillig samtykke fra begge parter.

Om forliksrådene skal miste sin domskompetanse vil det bli nødvendig med en omskrivning av store deler av tvistelovens kapittel 6. jeg vil som en avslutning til dette kapittelet (under i 4.5) redegjøre for hvordan jeg ser for meg behandlingen i forliksrådet.

4.3 Habilitet

Også spørsmålet om habilitet har vært særlig omtalt i diskusjonen om forholdene i forliksrådet. Dette spørsmålet er relevant både for forliksrådet som meklingsinstitusjon, og for domskompetansen. Problemet er i hovedsak at mange av kommunene hvor forliksrådet har sin virksomhet har svært få innbyggere, og bånd mellom medlemmene i forliksrådet og en av partene kan derfor lett oppstå. Til eksempel har kommunen Åmli kun 1815 innbyggere⁷⁹, men like fullt sitt eget forliksråd. Det er lett å se at det ofte vil kunne oppstå situasjoner, hvor dommernes habilitet vil kunne trekkes i tvil. Holtet skriver i sitt leserinnlegg at «lokalt samrøre og inhabilitet uthuler rettsikkerheten for en av partene»⁸⁰.

---

⁷⁹ SSB – Folkemengde i kommunene. 1. januar 2013.

⁸⁰ Holtet, Einar Kr. (2011).

For forliksrådet gjelder de samme reglene for habilitet etter domstolloven, som til domstolene for øvrig. Mens et forliksråd som regel bare har virkeområdet i én enkelt kommune, har tingretten oftest et langt større virkeområdet. Dette betyr at forliksrådet, i alle fall i de mindre kommunene, oftere vil kunne være situasjoner som setter dommernes habilitet på prøve.

Det er særlig de tilfellene hvor forliksrådet skal behandle saker hvor kommunen selv er part at spørsmålet om habilitet oftest kommer på spissen. Forliksrådets medlemmer velges av kommunestyret og det er derfor lett å se at man fort kan komme opp i problematiske situasjoner. I disse situasjonene er det imidlertid enklere å se for kommunens motpart at habilitet vil kunne være ett tema. Verre er det kanskje i de tilfellene hvor kommunen ikke er part og det av den grunn er vanskelig for motparten å oppdage inhabilitet. Tilfeller hvor én (eller flere) av dommerne kanskje har et nærmere forhold til en av partene enn hva som kanskje kommer frem kan nok forekomme, men det er vanskelig å se at dette skal være et veldig stort problem. Disse problemene er nemlig sjeldent synlige og kommer nok sjelden til overflaten. Et slikt tilfelle kom for dagen under en av observasjonene i forbindelse med «undersøkelsen» til denne masteroppgaven. Et av medlemmene svarte etter møtet at vedkommende ikke ønsket å gi partene mer tid til å få i stand et forlik. Vedkommende kjente nemlig til den ene parten og mente at denne parten nå hadde strukket seg lengere enn hva rimelig var. Den aktuelle dommeren understreket at han ikke kjente særlig godt til denne parten, og under vanlige omstendigheter ville det nok være rett å erklære seg habil i et slikt tilfelle. Likevel er det problematisk når en dommer lar utenforliggende hensyn styre utfallet av saken. Saken endte til slutt i dom til fordel for dommerens «bekjent».

Dersom en dommer i tingretten opptrer som rettsmekler, vil vedkommende dommer normalt være fratatt muligheten til og senere dømme i saken, jf. tvisteloven § 8-7, annet ledd. Bakgrunnen ligger i tanken om at en dommer ikke lenger vil være habil nok til å foreta en ny objektiv vurdering av saken, vedkommende har kanskje gitt uttrykk for en løsning, og derved litt av sitt syn på saken, som vil kunne være uheldig ved en eventuell senere på-

dømmelse i saken. I forlikrådet eksisterer det ingen slik regel, her er medlemmene både meklere og dommere. En slik ordning er i grunn svært uheldig. Selv om medlemmene i forlikrådet bør avstå fra å gi uttrykk for sitt syn mens tvisten fremdeles er på meklingsstadiet, vil det ikke alltid la seg gjøre. Fra tid til annen kan det virke som praktisk at meklernes kommer med konkrete forslag til hvordan de ser for seg en løsning på. Dersom behandlingen i forlikrådet gjøres frivillig vil ikke dette være et like stort problem siden partene nå ikke risikerer pådømmelse.

Selv om forhold, lik den som er omtalt over, kan forekomme, er det som nevnt vanskelig å trekke noen slutning i retning av at inhabilitet er et stort problem i forlikrådene. Man må vel bare legge til grunn at mulighetene for at slik inhabilitet finner sted, er større når «brukerkretsen» er liten.

4.4 Størrelsen på forlikrådskretsene

Etter domstolloven § 27, skal det, som utgangspunkt, opprettes ett forlikråd i hver kommune. Etter samme bestemmelse, syvende ledd, kan flere kommuner på vise vilkår opprette felles forlikråd. Det normale er likevel at det eksisterer ett forlikråd i hver kommune.

Formålet med en slik lokal ordning er å kunne tilby et lavterskeltilbud til tvistende parter der disse bor, i stede for å la disse reise over lange avstander for å få muligheten til å løse sine tvister. Som besvarelsen tidligere har vært inne på kan det synes som om problemet med dårlige/manglende begrunnelse for dommer avsagt i forlikrådene er større i de mindre forlikrådene, enn i de større. Det vil kunne anses problematisk at graden av rettsikkerhet som partene møter avhenger av hvor i landet de bor.

Departementet har i sin proposisjon til tvisteloven⁸¹ lagt til grunn at den lokale forankringen nettopp er en av fordelene ved forliksrådene slik de fremstår i dag. Departementet mener at de lokale forliksrådene er langt bedre egnet til å opprettholde et desentralisert tvisteløsningstilbud enn hva tingrettene er. Departementet ser også den korte reiseveien partene ofte har til forliksrådet som enda en positiv side med de lokale forliksrådene.

Tvistemålsutvalget⁸², derimot, ser saken fra en litt annen side. Utvalget mener at hensynet til kontinuitet i forliksrådene er avgjørende for å kunne utarbeide godt begrunnede dommer, noe som utvalget ser på som avgjørende for rettssikkerheten. Som vist til over er de store forliksrådene (spesielt i Oslo) i kontinuerlig drift, mens de små ofte bare møtes én gang i måneden. Rådene hvor det er kontinuerlig drift har ofte langt større erfaring med å overholde de formelle kravene som stilles til saksbehandlingen enn hva de mindre har. Domsundersøkelsen utvalget fikk utarbeidet (vis til over) viser med tydelighet at forliksråd i de mindre kommunene har langt større problemer med å overholde de formelle krav som stilles til dem. Selv om denne undersøkelsen ble foretatt under den gamle tvistemålsloven, viser min «undersøkelse» at dette problemet, i alle fall i noen grad, fremdeles eksisterer i de mindre forliksrådene. Hvor stort problemet eventuelt er i de større forliksrådene i dag er ukjent, men jeg vil gå ut i fra at problemet i alle fall ikke har blitt større. Av dette kan man følgelig anta at de rettssikkerhetsproblemene som er antatt å eksistere med den forliksrådsordningen vi har i dag, er størst i de mindre forliksrådskretsene. Det fremstod derfor som naturlig for utvalget å fremsette forslag om regional forliksrådskretser.

Uenigheten mellom departementet og tvistemålsutvalget på dette punktet kan nok forklares med det ulike synet de har til rettssikkerheten i forliksrådet. Departementet mente at forliksrådet, slik de fremstod (og fremstår i dag), ikke utgjorde et særlig stort rettssikkerhetsproblem, mens tvistemålsutvalget så klare trekk på at dette nettopp var tilfellet.

---

⁸¹ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 93.

⁸² NOU 2001 nr. 32 «rett på sak» bind a, side 265.

Også Langbach⁸³ stiller spørsmålstegn ved dagens lokalforankrede forliksråd. Langbach mener systemet er inkonsekvent og mangler helhetlig tankegang. Til grunn for påstanden viser han til et eksempel som han mener illustrerer problematikken. Dersom det tvistes om 100.000 kroner, må saken løses av lekfolk ved det lokale forliksrådet, mens man kan risikere å måtte reise 25 mil for å få en juridisk dommer til å avgjøre om en bot på 3000 kroner skal opprettholdes.

Riktignok skal det legges til at det er visse forskjeller i de to tilfellene som er illustrert i eksempelet over. En bot er en straff ilagt av samfunnet for straffbare overtredelser, hvor det stilles, om mulig, enda strengere krav til rettssikkerheten. Det fremstår derfor utvilsomt at forholdet bør undersøkes nærmere av en juridisk fagkyndig dommer.

Likevel belyser eksempelet problemstillingen godt. Det bør ikke være noen forskjell på hvor langt man bør dra for å få sine tvister løst, uavhengig av hvem som er motpart i saken – eller hva tvisten dreier seg om.

Dersom det i fremtiden skulle bli aktuelt å endre på størrelsen til forliksråds-kretsene, bør disse gjøres større. Det er ingenting i veien for å gjøre rådet like stort som tingretten. På denne måten vil man få et mye større og mer profesjonelt sekretariat, slik at forskjellene i rettssikkerheten på den måten begrenses kraftig.

Det er mulig at en slik organisering av kretsene kan bli noe dyrere for staten enn hva tilfellet er i dag, hvor forliksrådene, særlig i de mindre kommunene, i dag er svært billige i drift. Her har men langt færre saker til behandling og administreringen blir naturlig nok mindre tidkrevende, og kostnadsfølgelig lavere.

---

⁸³ Langbach, Tor (2011).

På slike steder er det lensmannen som er sekretær, og erfaringer fra undersøkelsen gjort i forbindelse med denne masteroppgaven, viser at det på disse stedene ikke ansettes egne folk kun til sekretærfunksjonen. Samler man alle sakene i en større krets, vil sekretariatet, samlet sett, få langt flere saker å håndtere, og vil følgelig bli noe dyrere i drift. Samler man for eksempel alle forlikrådene i ti kommuner til én forlikråds-krets, vil det kanskje bli nødvendig å ansette folk som kun har sekretærfunksjonen i forlikrådet som eneste arbeidsoppgave. Likevel kan ikke dette ses på som et argument for å beholde de lokale forlikråds-kretsene slik tilfellet er i dag. hensynet til at behandlingen i forlikrådet skal være billig, gjelder først og fremst for partene – ikke for staten selv.

At reiseveien for partene kan bli noe lengre enn i dag er ikke i seg selv et godt argument. Samfunnet er i dag kommet så langt at alle har mulighet til å komme seg frem og tilbake uten de helt store problemene. Tiden hvor hest og kjerre var eneste fremkomstmiddel er definitivt forbi. Selv om forlikråds-kretsene gjøres større utelukker ikke det muligheten for at forlikrådet unntaksvis kan sette møtet andre steder, enn hva som er forlikrådets hovedsete. Skulle det dukke opp situasjoner hvor det anses hensiktsmessig å sette møtet nærmere det stedet tvisten har oppstått, for eksempel dersom befaringsveien kan tenkes å bli aktuelt, bør det kunne gis anledning til det. Agder lagmannsrett er i dag et godt eksempel i så måte. Lagmannsretten dekker i dag begge Agderfylkene samt Vestfold og Telemark, og selv om hovedsetet er i Telemark (Skien) hender det at retten settes også andre steder, for eksempel i Kristiansand, Arendal eller Tønsberg. Forlikråds-kretsene bør naturligvis ikke være like store som virkeområdet til en lagmannsrett, men størrelsen til en tingrett vil virke fornuftig.

Satt helt på spissen kan man si at dersom man finner det fornuftig å reise 15 mil for å lytte til en konsert man har betalt 600 kroner for, bør man også finne det fornuftig å reise 15 mil for å få avgjort en tvist på 5000 kroner.

4.5 Mitt forslag

Jeg har tidligere i denne oppgaven gitt klart uttrykk for at jeg ser for meg en frivillig behandling i forlikrådet. I tillegg ser jeg det slik at forlikrådet ikke lenger bør ha noen form for domskompetanse. Jeg har også forklart hvorfor jeg har disse meningene.

Om forlikrådene skal miste sin domskompetanse, vil det bli nødvendig med en omskrivning av store deler av tvistelovens kapittel 6. Alle bestemmelsene som omhandler forlikrådets domskompetanse må nødvendigvis fjernes. Forlikrådet vil nå kun være en meklingsinstitusjon hvor det bare blir nødvendig å regulere de forhold som anses nødvendig for å tilrettelegge for en god behandling i møtet. Merk at det følgende bare er ment som et supplement til de forslagene jeg har fremsatt i kapittel fire.

Formålet i § 6-1 syntes naturlig å videreføre – det er ingen grunn til at forlikrådet ikke fremdeles skal være en enkel, hurtig og billig måte å få avgjort sivile tvister på. Det blir imidlertid nødvendig med visse omskrivninger; i første ledd må naturligvis ordet «dom» fjernes. Det kan også tenkes at tvistelovens 5. del ikke bør få anvendelse i forlikrådet. Forlikrådet skal nå kun være et meklingsorgan og strenge regler om bevis behøver derfor ikke bli nødvendig. § 6-2 vil få den utformingen som er omtalt over i 4.2.

I bestemmelsen § 6-3 om forliksklagen bør det gjøres visse endringer. Siden forlikrådet ikke lenger skal ha domskompetanse, trenger det heller ikke være særlig strenge regler til innholdet i klagen. Likevel er det nødvendig med enkelte bestemmelser som bidrar til å bringe saken inn i mer formelle rammer. Bestemmelsens bokstav a og b, om navn og adresser bør beholdes. I bokstav c bør det fremdeles komme frem hvilke krav klager retter mot klager motpart og i stede for å nedlegge påstand i tilfelle dom, bør klager oppfordres allerede her til å komme med forslag til løsning. Bokstav d bør beholdes. Selv om ikke forlikrådet lenger skal avsi dom, vil det fremdeles anses som nyttig at medlemmene i forlikrådet, i forkant av behandlingen, får mulighet til å sette seg inn i saken.

Tvisteloven § 6-4 vil kunne se ut omtrent som den gjør i dag, men med visse endringer. § 6-4 tredje ledd kan bestå, men delen om fraværdom må utgå. Denne kan alternativt erstattes med en setning hvor det gis uttrykk for at manglende tilsvaret anses som manglende samtykke til behandling i forliksrådet. Bestemmelsen i § 6-4 annet ledd bør bestå. Siden behandlingen i forliksrådet er frivillig og klagemotparten ved inngivelse av tilsvaret godtar behandlingen, bør det, i likhet med hva som kreves av klager, forventes at også innklagde kommer med forslag til forlik. § 6-4 fjerde ledd kan også bestå, men delen «avvises dom i samsvar med denne» bør byttes med «utformes forlik i samsvar med denne». Videre vil det følgelig ikke bli nødvendig med et meklingsmøte dersom klagemotparten allerede på dette tidspunktet godtar kravene i forliksklagen.

§ 6-5 første ledd vil kunne bestå slik den fremstår i dag, men uten henvisning til § 13-2. Annet ledd kan fremdeles inneholde en bestemmelse om at partene skal opplyses om fristen for varsling dersom parten ønsker bistand av advokat i meklingsmøtet. De øvrige delene i annet ledd må bortfalle.

Bestemmelsen i § 6-6 bør videreføres. Godtar partene behandling i forliksrådet, bør de også ha møteplikt. Dersom en av partene ikke møter, bør det være anledning til å utforme et forlik på bakgrunn av anførselene til parten som møter. Et så strengt krav vil nødvendigvis kreve at partene ved inngivelse av forliksklage/tilsvaret godtar følgene ved å unnlate å møte.

Også § 6-7 bør bestå som i dag. Selv om forliksrådet nå ikke lenger vil ha domskompetanse vil et eventuelt forlik likevel være rettslig bindende. Følgelig bør det også være adgang for partene til å ha med seg medhjelpere.

I § 6-8 vil det bli nødvendig å fjerne de delene som angår forliksrådets domsmyndighet. Utover dette vil behandlingen kunne foregå omtrent som i dag, men med en sterkere saksstyring fra forliksrådsmedlemmene. Siden det nå er uaktuelt å avsi dom vil medlemmene i forliksrådet nå kunne delta mer aktivt i meklingen. Her bør det også inntas en bestemmelse som gir uttrykk for at meklingen som et minimum skal vare i minst én time. Forlikes saken før én time har gått, skal meklingen naturligvis avslutte umiddelbart.

Bestemmelsen i § 6-9 bør det gjøres noen endringer. Meklingsmøtene i forliksrådet bør fremdeles, som et utgangspunkt, være offentlige, men siden det nå er uaktuelt å avsi dom kan meklingen gå for lukkede dører dersom begge partene krever det. Om forlik kommer i stand bør denne være offentlig.

§ 6-10 må utgå i sin helhet.

I utgangspunktet bør det ikke gjelde maksfrister for meklingsmøtet i forliksrådet. I lys av formålet i § 6-1 (om hurtighet) bør imidlertid tremåneders fristen fremdeles gjelde. Medlemmene i forliksrådet bør også gis mulighet til å avslutte møtet dersom forlik synes umulig. Dette vil imidlertid ikke kunne skje før møtet har vart i minst én time, jf. forslaget § 6-8 over.

§ 6-12 må fjernes, eventuelt erstattes med en bestemmelse om at inngåelse av forliket bør skje etter reglene om inngåelse av rettsforlik i tvisteloven § 19-11 annet til fjerde ledd.

Saksomkostningsreglene i § 6-13 må fjernes. Om en av partene mener å ha gode grunner til å få sine utlegg erstattet, må dette eventuelt inntas som en del av oppgjøret i forliket.

Bestemmelsene i § 6-14 må utgå.

Det skal avslutningsvis bemerkes at dersom forliksrådsordningen organiseres uten doms-kompetanse og meklingen for øvrig gjøres frivillig, kan forliksrådet fremdeles være sammensatt av lekmenn.

5 Avslutning

Forlikrådet er som tidligere nevnt en gammel ordning i Norge. Og selv om tidene har forandret seg, har forlikrådet bestått – om en i en noe annen drakt enn ved opprettelsen på slutten av 1700-tallet.

Det moderne samfunnet vi har i dag stiller litt andre krav til et sivilt tvisteløsningsorgan på grunnplanet. Moderne krav til rettsikkerheten tilsier, som vist til i kapittel fire, at forlikrådet i fremtiden må endres. Bakgrunn er de erfaringer som har blitt gjort fra forlikrådene de siste 10-15 årene

Denne oppgaven har for det første tatt for seg saksbehandlingsreglene i forlikrådet, men også de kritiske sidene ved ordningen slik den fremstår i dag. Oppgaven søkte videre å besvare spørsmål rundt organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet, noe som har blitt gjort i oppgavens kapittel fire.

Helt avslutningsvis kan jeg tilføye at jeg er enig i at kyndige lekfolk, som anvist i punkt 2.2 over, fremdeles kan oppå fornuftige forlik mellom to tvistende parter. Forutsetningen bør likevel være at forlikrådsordningen er organisert slik de ble ved opprettelsen på slutten av 1700-tallet – altså som rene meklingsinstitusjoner. Forskjellen bør likevel være at den i fremtiden bør gjøres helt frivillig.

Litteraturliste

Høyer, Jon Bonnevie og Høyer, Ruth Anker. ”Forlikrådet – fra lekmanndomstol til kvalifisert tvisteløsningsorgan?” I: Lov og rett. Nr. 5-6. 2008. S. 327-341.

[http://www.idunn.no/ts/lor/2008/05/forlikrådet -
_fra_lekmanndomstol_til_kvalifisert_tvisteløsningsorgan](http://www.idunn.no/ts/lor/2008/05/forlikrådet_-_fra_lekmanndomstol_til_kvalifisert_tvisteløsningsorgan) (Hentet ned 22.01.2013).

LOV-2005-06-17-90, Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

POD: Status SIAN desember 2012. Sendt til meg på mail av Knut Kværner 25.01.2013.

NOU 2001: 32 «Rett på sak» lov om tvisteløsning (tvisteloven) – Tvistemålsutvalget. Bind A.

NOU 2001: 32 «Rett på sak» lov om tvisteløsning (tvisteloven) – Tvistemålsutvalget. Bind B.

Næss, Hans Eyvind. «Vel forlikt: Forlikrådene i Norge 200 år. 1795-1995» Stavanger 1995.

LOV-1915-08-13-6, Lov om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven) – opphevet!

FOR-2007-12-21-1605, Forskrift til tvisteloven (tvistelovforskriften).

Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) Om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

Schei, Tore m. fl.: Tvisteloven. Kommentartutgave, bind 1. Oslo 2007.

LOV-1915-08-13-5, Lov om domstolene (domstolloven).

LOV-1992-06-26-86, Lov om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven).

Ot.prp. nr. 43 (2003-2004) Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (Organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet).

LOV-2004-06-25-53, Lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (Organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet).

LOV-1982-12-17-86, Lov om rettsgebyr (rettsgebyrloven).

<http://www.domstol.no/DAtemplates/Article.aspx?id=3068&epslanguage=NO> (Hentet ned 21.03.2013).

Holtet, Einar Kr. – «Forlikrådene sjokkerer» I: Aftenposten 14. april 2011.

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article4094240.ece> (Hentet ned 29.03-2013).

Storberget, Knut – «Enkelt, hurtig og billig» I: Aftenposten 26. april 2011.

<http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article4103134.ece> (Hentet ned 29.03-2013).

Langbach, Tor – «Et system i utakt» I: Aftenposten 29. april 2011.

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article4106584.ece> (Hentet ned 29.03-2013).

Johansen, Anita Rønning – «En dag i forlikrådet: Stor forliksvilje» I: Advokatbladet 21. januar 2009. (Hentet ned 29.03-2013).

LOV-1999-05-21-30 Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) – EMK.

Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn. www.forliksraadet.no

NOU 2011 nr. 3 «Kompetansesarbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet».

SSB Utdanningsnivå i befolkningen 2011. <http://www.ssb.no/a/kortnavn/utniv/tab-2012-06-19-02.html> (Hentet ned 01.04-2013).

SSB Folkemengde etter alder, kjønn, sivilstand og statsborgerskap, 1. januar 2013. <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar/2013-03-13?fane=tabell&sort=nummer&tabell=100883> (Hentet ned 01.04-2013).

Robberstad, Anne «Sivilprosess» 2. opplag. Oslo 2010.

LOV-1988-04-29-21, Lov om ferie (ferieloven).